

Handläggare

Johan Kling

Avdelningen för vattenresursförvaltning

johan.kling@havochvatten.se

Datum 2025-09-09

Dnr 2025-000001

Regeringen

Klimat- och näringslivsdepartementet

Uppdrag om status för skyddet av akvatiska områden

Delredovisning av regeringsuppdrag *"Sammanställa status för skyddet av marina och limniska områden och uppdatera Handlingsplan för marint områdesskydd"*.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har i uppdrag av regeringen att för det första sammanställa status för skyddet av marina och limniska områden och för det andra uppdatera en handlingsplan för marint områdesskydd.

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed denna redovisning som är första delen av regeringsuppdraget, som ger en aktuell och överskådlig bild av läget för arbetet med områdesskydd i hav, sjöar och vattendrag. Redovisningen har tagits fram i nära samverkan med länsstyrelser och experter.

Redovisningen visar att skyddet av Sveriges vattenmiljöer har ökat i geografisk omfattning vilket ger bättre förutsättningar att säkerställa ett representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Av redovisningen framgår att Sverige 2024 hade skyddat knappt 15 % av havet och 27 % av inlandsvattnen, och att:

- målet om minst 30 % skydd sannolikt inte kommer att nås år 2030
- nätverket av marina skyddade områden inte är ekologiskt representativt, sett till alla livsmiljöer, arter samt sett till biologisk och genetisk mångfald i havsområdena
- det finns betydande kunskapsbrister som försvårar arbetet med ett kvalitativt områdesskydd
- den nationella och regionala styrningen måste vidareutvecklas och kombineras med långsiktig planering.

Redovisningen förväntas resultera i en effektivare nationell styrning och planering av det akvatiska områdesskyddsarbetet, som på ett bättre sätt kan bidra till att Sverige når miljömålen. HaV avser att förbättra samarbetet med Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att generera mer synergieffekter mellan terrestert och akvatiskt områdesskydd.

Rapporten utgör ett underlag för regeringens fortsatta arbete med områdesskydd och strävan att uppnå miljömålen Ett hav i balans med levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv.

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed uppdraget.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Johan Kling. I den slutliga handläggningen av ärendet har även Eva-Britt Eklöf Petrusson, Monica Forsell, Tomas Klein, Susanna Lindeman och Patrik Strömberg medverkat.

Anna Ledin

Johan Kling

Johan Kling

Kopia till:

Länsstyrelserna

Naturvårdsverket

Innehåll

1.	Sammanfattning	5
1.1	Riktning mot 30 procentsmålet 2030, men takten behöver öka.....	5
1.2	Förbättra kvaliteten i skyddet och komplettera nätverket.....	5
1.3	Satsa på kartläggning och uppföljning	6
1.4	Nationell styrning av områdesskydd.....	6
2	Uppdraget och dess beredning.....	7
2.1	Uppdragsbeskrivning	7
2.2	Avgränsningar.....	7
2.3	Samråd	8
3	Utgångspunkter.....	8
4	Bakgrund	9
4.1	Internationella åtaganden, nationella strategier och planer för skydd	10
5	Metod för genomförande av regeringsuppdraget	11
6	Resultat: halvvägs till 30 %-målet och 0 % strikt skydd	12
6.1	Översikt av akvatiskt skydd	12
6.1.1	Reglering av negativ påverkan i skyddade områden.....	13
6.1.2	Samordning av akvatiskt områdesskydd	14
6.1.3	Strikt skydd	15
6.1.4	OECMs andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder	16
6.1.5	Uppföljning av akvatiska skyddade områden på nationell nivå	16
6.2	Status för skydd av limniska områden.....	17
6.3	Status för skyddet av marina områden.....	22
6.3.1	Bottniska viken	26
6.3.2	Egentliga Östersjön	28
6.3.3	Västerhavet	31
6.3.4	Ett ekologiskt sammanhängande nätverk av marina skyddade områden?	35
6.3.5	Fiskeregleringar i marina skyddade områden.....	36
7	Diskussion	41
8	Slutsatser	42
8.1	Akvatiskt skyddade områden – viktiga för hela nätverket av skyddade områden	42
8.2	Vägen framåt för att åtgärda brister i skyddet av limniska miljöer	43
8.3	Vägen framåt för att åtgärda brister i skyddet av marina miljöer	44
9	Ordlista – begrepp som förekommer i rapporten.....	45
10	Referenser.....	47

BILAGA 1. Metodik	50
BILAGA 2. Fiskereglering	53

1. Sammanfattning

På uppdrag av regeringen redovisar Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i denna skrivelse statusen för skyddet av Sveriges akvatiska miljöer (hav, sjöar och vattendrag) och ger en bedömning av om det marina skyddet bildar ett sammanhängande och fungerande nätverk som bevarar den biologiska mångfalden. Redovisningen visar nuläget för det akvatiska områdesskyddet samt hur skyddet av marina miljöer har utvecklats sedan år 2015, då HaV hade ett liknande regeringsuppdrag för marint områdesskydd (HaV, 2015).

1.1 Riktning mot 30 procentsmålet 2030, men takten behöver öka

Målet om minst 30 % skydd kommer sannolikt inte nås år 2030.

Idag är knappt 15 % av den marina arealen och 27% av limniska skyddade. Med nuvarande utvecklingstakt kommer målet med 30 % skydd av marina miljöer nås om 20 år medan för limniska miljöer först om 40 år. Skyddet är dessutom geografiskt ojämnt fördelat, och trots besluten om formellt skydd är de skyddade områdenas förmåga att skydda akvatiska bevarandevärden ofta bristfällig. För att uppnå uppsatta mål behöver arbetet med områdesskydd av akvatiska miljöer fortsätta och accelerera. HaV bedömer att det framförallt är viktigt att reglera negativ påverkan på skyddade områden för att stärka förutsättningarna för att områdena ska bevara biologisk mångfald. För det andra behöver hela nätverket av skyddade land-, vatten- och marina områden bli representativt och ekologiskt sammanhängande och funktionellt.

Skyddet av marina miljöer kommer med nuvarande takt inte att uppnå 30 %-målet till 2030. Nätverket av marina skyddade områden är inte ekologiskt representativt, sett till alla livsmiljöer, arter samt sett till biologisk och genetisk mångfald i havsområdena. Mest representativt är skyddet i de grunda, kustnära områdena, men även där nås varken uppsatta mål eller ett geografiskt representativt skydd för bevarandevärden. Skyddet av djupa områden är arealmässigt underrepresenterat och kunskaperna om livsmiljöer och arter är bristfälliga. Djupa områden finns ofta i den ekonomiska zonen, EEZ, där länen saknar rådighet att inrätta skydd. Beslut om ytterligare skydd i form av marina Natura 2000-områden behöver därför fattas av regeringen med underlag från länsstyrelserna och HaV. Redan nu finns flera förslag till Natura 2000-områden som inväntar regeringens beslut.

30 %-målet för sjöar och vattendrag kommer med nuvarande takt inte heller att uppnås till 2030. Arbetet med att skydda sjöar och vattendrag är i många fall inriktat mot skydd av mindre vattenmiljöer med höga värden som endast marginellt bidrar till arealmålet. Viktigt att notera i sammanhanget är att många redan skyddade sjöar och vattendrag och framför allt de stora vattenmiljöerna, har ett jämförelsevis svagt skydd. Skyddet av sjö- och vattendragmiljöer behöver, liksom för marina miljöer, arbeta med representativitet och funktionalitet och ekologiskt sammanhängande nätverk. Detta behöver planeras avrinningsområdesvis och samordnas med åtgärder för en bättre funktionalitet och fungerande blå-grön infrastruktur.

1.2 Förbättra kvaliteten i skyddet och komplettera nätverket

Rätt reglering av negativ påverkan är en förutsättning för att de skyddade områdena ska bevara biologisk mångfald.

Redovisningen visar att skyddet av akvatiska områden i många fall är otillräckligt för att trygga ett långsiktigt bevarande. HaV har kontinuerligt infört fiskeregleringar i marina skyddade områden för att nå bevarandemål, men även identifierat tydliga brister, i synnerhet äldre skyddsbeslut, som behöver ses över. För att införa 10 % strikt skydd måste även annan negativ påverkan än fiske regleras. För att klara detta och andra uppsatta mål, behöver områdesskyddet i sin helhet utvecklas mot att systematiskt reglera negativ påverkan.

Nätverket av skyddade områden behöver kompletteras med nya områden för att säkerställa ett funktionellt nätverk. Skyddet av vissa livsmiljöer har en bra geografisk täckning medan andra livsmiljöer är underrepresenterade. Till exempel behövs mer skydd av djupa havsområden i Västerhavet, mindre vattendrag och hela Bottniska viken. Ca 70 % av de akvatiska skyddade områdena har enbart skydd i Natura 2000, vilket sällan räcker till för att avvärja hoten mot områdenas bevarandevärden¹.

1.3 Satsa på kartläggning och uppföljning

Det finns betydande kunskapsbrister som försvårar arbetet med ett kvalitativt områdesskydd.

HaV och hela naturvårdsförvaltningen behöver veta mer om var naturvärden (arter, livsmiljötyper, nyckelbiotoper mm) finns och om deras tillstånd i och utanför skyddade områden. Detta är ett grundläggande behov för att skapa ett funktionellt nätverk av skyddade områden och för att säkerställa representativitet avseende naturtyper. Även för att leverera utifrån kraven i restaureringsförordningen och områdesskyddsförordningen behövs mer kunskap. Ett kunskapsbaserat kvalitativt områdesskydd av de akvatiska miljöerna bidrar till att Sverige når flera miljömål exempelvis Ett hav i balans med levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv.

1.4 Nationell styrning av områdesskydd

För att nå miljömålen måste den nationella och regionala styrningen vidareutvecklas och kombineras med långsiktig planering.

Viktigt att beakta i planeringen är att inrättande av områdesskydd är en process som tar lång tid, ofta flera år. Länsstyrelserna har en central roll i detta arbete. HaV har under de senaste åren riktat resurser till länsstyrelserna för arbetet med akvatiskt områdesskydd (Figur 1, Figur 2).

HaV avser att förbättra samarbetet med Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att generera mer synergieffekter mellan terrestert och akvatiskt områdesskydd. Då kan områdesskyddet genomföras mer strategiskt och utifrån källa till hav med ett avrinningsområdesperspektiv, som omfattar hela ekosystem (land, hav, sjöar och vattendrag).

¹ Viktiga livsmiljötyper eller naturtyper, livsmiljöer/habitat för arter eller nyckelbiotoper. Preciserade/prioriterade bevarandevärden avser särskilt skyddsvärda arter eller livsmiljöer.

2 Uppdraget och dess beredning

2.1 Uppdragsbeskrivning

Regeringsuppdraget är tvådelat. Den första delen av uppdraget som redovisas i denna skrivelse syftar till att ge en övergripande bild och bedömning av statusen för skyddet av akvatiska områden i Sverige för att kunna driva arbetet framåt så att den biologiska mångfalden säkerställs och bevaras. Den andra delen av uppdraget är en marin handlingsplan, som ska bygga på en effektivitetsanalys och inkludera förslag till kostnadseffektiva styrmedel/åtgärder. Denna del kommer också innehålla en förbättrad uppföljning av arbetets resultat samt bedömning av hur resultatet förhåller sig till regeringens målsättningar.

Uppdragsbeskrivningen i sin helhet lyder:

"Havs- och vattenmyndigheten ska sammanställa och på ett överskådligt sätt redovisa tillgänglig information om status för skyddet av limniska och marina områden i Sverige. För kust- och marina områden ska en bedömning göras av om skyddet är utformat så att det bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk som bidrar till att säkerställa och bevara den biologiska mångfalden i svenska hav.

Denna del av uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 15 september 2025.

Havs- och vattenmyndigheten ska vidare utvärdera effektiviteten av arbetet med skydd av marina områden, inklusive förvaltningen av nätverket av marina skyddade områden. Med utgångspunkt i resultatet av ovan uppgifter ska Havs- och vattenmyndigheten göra nödvändiga uppdateringar av myndighetens handlingsplan för marint områdesskydd (M2015/771/Nm) för att skapa förutsättningar för ett utökat, förstärkt och ändamålsenligt skydd av marina områden i Sverige, vilket syftar till att uppnå regeringens målsättningar i prop. 2023/24:156 - Ett levande hav. Detta inkluderar förslag till kostnadseffektiva styrmedel/åtgärder, en förbättrad uppföljning av arbetets resultat samt bedömning av hur resultatet förhåller sig till regeringens målsättningar.

Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra uppdraget i dialog med berörda länsstyrelser och andra myndigheter. Uppdraget ska slutredovisas i sin helhet till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 13 februari 2026."

2.2 Avgränsningar

Begreppet *status för skyddet* av akvatiska områden inkluderar både kvantitets- (areal, antal) och kvalitetsaspekter (geografisk fördelning, skyddsbeslutens förmåga att reglera negativ påverkan, hur arbetet är organiserat samt uppföljning av skyddade områden). Däremot ingår inte tillståndet för specifika bevarandevärden i de skyddade områdena i redovisningen.

Redovisningen inkluderar en bedömning av om de skyddade områdena bildar ett *representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk* för marina miljöer, men inte för limniska miljöer. Detta beror på att regeringsuppdraget inte inkluderar en bedömning av om limniska skyddade områden bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk.

Redovisningen omfattar inte tillsyn, skötsel-, restaurerings- och övrigt förvaltningsarbete i skyddade områden.

I redovisningen finns ett kapitel om reglering av fiske enligt fiskerilagstiftningen i marina skyddade områden. HaV har huvudansvaret för fiskereglering i marina skyddade områden och därför ingår en mer detaljerad redogörelse över statusen för fiskereglering. Vad gäller statusen för övrig reglering av negativ påverkan i skyddade områden redovisas endast på en övergripande nivå.

2.3 Samråd

Redovisningen har tagits fram i dialog med länsstyrelserna, som har bidragit med inspel, texter, analyser och bildmaterial i synnerhet till de marina delarna. Ytterligare dialog med länsstyrelserna och även andra berörda myndigheter planeras inför uppdateringen av den marina handlingsplanen (del 2 av regeringsuppdraget).

3 Utgångspunkter

Regeringsuppdraget ska belysa nuläget för skyddet av akvatiska miljöer i Sverige och bidra till att arbetet med områdesskydd blir mer effektivt.

De önskade effektmålen är:

- Hav i balans med levande kust och skärgård
- Levande sjöar och vattendrag
- Ett rikt växt- och djurliv

En framgångsfaktor för arbetet med att uppnå dessa mål är att ansvariga myndigheter har redskapen och kunskapen för att skapa representativa, funktionella och ekologiskt sammanhängande nätverket av skyddade områden. I det arbetet ingår kartläggning av naturvärden och att se till att skydda områden med ändamålsenlig reglering. Andra framgångsfaktorer som inte ingår i detta regeringsuppdrag är en ändamålsenlig uppföljning av skyddade områden och att restaurera eller återskapa livsmiljöer i dåligt tillstånd.

4 Bakgrund

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i uppdrag att redovisa statusen för skyddet av Sveriges akvatiska miljöer (hav, sjöar och vattendrag), samt bedöma om det marina skyddet är utformat så att det bildar ett sammanhängande och fungerande nätverk som bevarar den biologiska mångfalden.

Uppdraget grundar sig i både internationella åtaganden och i nationella strategier, såsom FN:s konvention om biologisk mångfalds globala Kunming-Montrealramverk, EU:s strategi för biologisk mångfald med mål till 2030, samt nationella miljömål, handlingsplaner och strategier för områdesskydd av akvatiska miljöer. Den fördjupade utvärderingen av miljömålen visar att den biologiska mångfalden minskar. För att vända trenden behövs stora förändringar i markanvändningen och ett starkt områdesskydd. (HaV, 2022a;2022b, Naturvårdsverket, 2023)

Skyddet av akvatiska miljöer ska bidra till en fungerande blå-grön infrastruktur i landskapet. För att kunna åstadkomma detta behöver värdefulla livsmiljöer skyddas samtidigt som konnektivitet behöver uppnås– så att arter obehindrat kan röra sig mellan land, vattendrag, sjöar och hav och få tillgång till alla nödvändiga livsmiljöer. Då skapas förutsättningar för vattenmiljöer i gott tillstånd, som ger bättre motståndskraft mot klimatförändringar och levererar ekosystemtjänster i form av dricksvatten, bad, fiske, skydd mot översvämningar, vattenrening och biologisk mångfald.

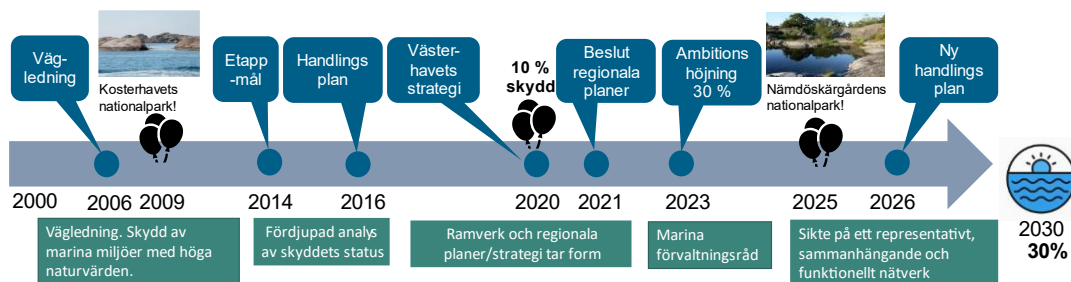
Områdesskydd är ett viktigt verktyg i arbetet med att skapa en hållbar förvaltning av jordens vattenmiljöer och stoppa förlusten av biologisk mångfald (IPBES, 2019). Enligt vetenskapliga studier behövs att mellan 30 och 70 procent av hela jordens yta skyddas för att skapa en hållbar framtid (IPBES, 2019; Noss et al., 2015; Svancara et al., 2005). Hur mycket som behöver skyddas beror framförallt om områdesskyddet inrättas på de platser det behövs och att det finns en adaptiv kunskapsbaserad förvaltning. Av särskild betydelse för skyddet av akvatiska miljöer är ett landskapsinriktat områdesskydd som inkluderar livsmiljöer och arter som är beroende av varandra.

Åren 2024 – 2026 har Regeringen gjort en särskild satsning mot akvatiskt områdesskydd (marina miljöer samt sjöar och vattendrag). Satsningen har kopplats till HaV:s åtgärdsanslag 1:11 Villkor 5 Akvatiskt områdesskydd, vilket redovisas årligen².

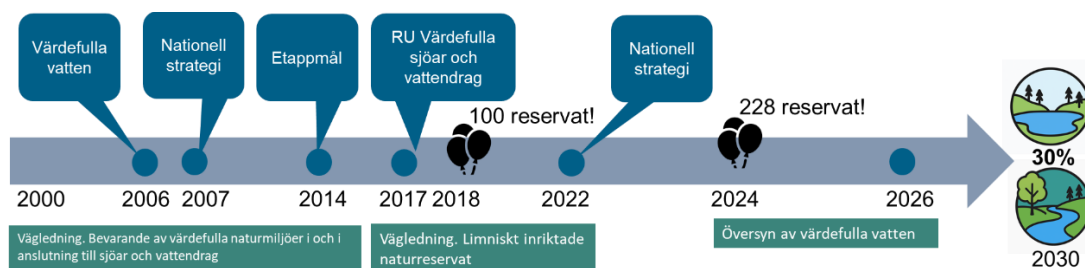
Det övergripande ansvaret för områdesskydd har Naturvårdsverket, som finansierar huvuddelen av både bildande och förvaltning av skyddade områden. HaV har ett ansvar för akvatiska miljöer, vilket inkluderar skyldigheter enligt både 7 kapitlet Miljöbalken och Förordningen om Områdesskydd (1998:1252). HaV samarbetar med andra myndigheter i områdesskyddsarbetet och i synnerhet länsstyrelserna, som genomför huvuddelen av det faktiska skyddsarbetet.

I figur 1 och 2 visas tidslinjer med viktiga milstolpar i arbetet med skydd av akvatiska miljöer från början av 2000-talet och fram till idag. På den marina sidan (Figur 1) är startskottet en vägledning för marint skydd (2006), följt av handlingsplanen från 2016 och de operativa havsområdesvisa styrdokumenterna (2020, 2021) samt marina nationalparker de viktiga milstolparna. För limniska miljöer (Figur 2) har vägledningar från 2003 och 2016, kunskapsunderlaget Värdefulla vatten (2006) och nationella skyddsstrategier från 2006 och 2022 varit av särskild betydelse.

² Användning av anslag 1:11 för åtgärder i havs-och-vattenmiljö

Figur 1. Arbetet med marint områdesskydd. Övergripande tidslinje med viktiga händelser och beslut markerade.

Figur 2. Arbetet med limniskt områdesskydd. Övergripande tidslinje med viktiga händelser och beslut markerade.

4.1 Internationella åtaganden, nationella strategier och planer för skydd

Sverige har ratificerat Konventionen om biologisk mångfald (CBD) som är en FN-konvention som syftar till att bevara biologisk mångfald, använda dess resurser hållbart och säkerställa rättvis fördelning av vinster från genetiska resurser. Ett centralt verktyg inom CBD är det globala Kunming-Montrealramverket med mål att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030 och återställa naturen till 2050. Ramverket innehåller ett antal mål, däribland att skydda minst 30 % av världens land- och havsområden. Sveriges arbete med CBD sker främst genom de

Faktabruta 1. Nationella akvatiska styrdokument

Handlingsplan för marint områdesskydd från 2016

Syftet med handlingsplanen var att nå miljömålssystemets etappmål om minst tio procent marint områdesskydd genom att skapa ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk till år 2020. HaV bedömde att möjligheterna var goda att nå målet om länsstyrelsernas planerade arbete genomfördes, men pekade samtidigt på stora utmaningar för att skapa ett sådant nätverk av skyddade områden. Handlingsplanen föreslog åtgärder inom fem viktiga områden: I. inrättande av nya och förstärkning av befintliga marina skyddade områden, II. förstärkt och utvidgat skydd av värdefulla havsområden, III. etablering av ett nationellt ramverk för planering och uppföljning, IV. kunskapsuppbyggnad med bättre underlag som djupdata och marin kartering samt V. förbättrad samordnad uppföljning av skyddets funktionalitet. Handlingsplanen ska uppdateras i regeringsuppdragets andra del.

Strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden

HaV har tillsammans med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen tagit fram en gemensam nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden. Strategin syftar till att öka takten i arbetet med att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer i och i anslutning till vatten. Strategin har som mål att det fram till 2030 ska ha skyddats minst 150 större och 100 mindre sjö- och vattendragmiljöer med höga naturvärden och att minst 50 viktiga kulturhistoriska platser vid vatten ska ha bevarats. Strategin omfattar förutom mål för skydd även åtgärder som behöver genomföras för att målen ska kunna nås. Särskilt viktiga åtgärder är en översyn av kunskapsunderlaget Värdefulla vatten, att utveckla av metoder för uppföljning av skydd och bevarande, att förbättra vägledningen till länsstyrelser och kommuner samt att stärka möjligheterna för bevarande av kulturmiljöer i och i anslutning till vatten.

nationella miljö kvalitetsmålen och genom EU:s strategi för biologisk mångfald till 2030, där HaV bidrar till utveckling och uppföljning av dessa mål (HaV, 2024a).

I faktaruta 1 presenteras de två viktigaste nationella styrdokumenterna Handlingsplan för marint områdesskydd (HaV, 2016) och Nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer (HaV, 2021a). Dessutom har ett ramverk för marint områdesskydd (HaV, 2021b), samt regionala marina planer i Östersjön (Länsstyrelserna, 2021a;2021b) och en strategi för Västerhavet (Länsstyrelserna, 2020) tagits fram för arbetet med skydd av marina områden. I faktaruta 2 presenteras de viktigaste regionala dokumenten för marint områdesskydd.

Faktaruta 2. Regionala marina styrdokument

Plan för marint områdesskydd i Bottniska viken respektive Egentliga Östersjön

Länsstyrelserna längs med Östersjökusten har tillsammans tagit fram planer för marint områdesskydd i Bottniska viken och Egentliga Östersjön. Syftet med planerna var att hitta ett tydligt arbetssätt för att nå internationella mål om skydd av marina miljöer – i ett representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk. Planerna innehåller bland annat en sammanställning av de arter och livsmiljöer som har ett särskilt behov av skydd (preciserade bevarandevärden) och hur stor andel av dessa preciserade bevarandevärden som bör skyddas i respektive havsområde. Planerna innehåller även mål för regleringar, det vill säga vilka påverkansfaktorer som bör regleras för att skyddet ska bli funktionellt.

Strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet

Länsstyrelserna i Västra Götaland, Halland och Skåne har gemensamt tagit fram en strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet. Syftet med strategin är att ta fram åtgärder för att långsiktigt skydda och förvalta marina miljöer och arter i området. Strategin omfattar de svenska delarna av Skagerrak, Kattegatt och Öresund inklusive ekonomisk zon. Strategin identifierar de bevarandevärden som är mest prioriterade att bevara inom området, inklusive strandmiljöer på land som är saltpåverkade, och utvärderar befintligt skydd för dessa samt behov av ytterligare och/eller förbättrat skydd. Strategin identifierar även vilka åtgärder som behöver genomföras, av länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter och organisationer.

5 Metod för genomförande av regeringsuppdraget

Det viktigaste underlaget för att sammanställa statusen för akvatiskt områdesskydd har hämtats ur Naturvårdsregistret (NVR). Även GIS-skikt som detaljerat urskiljer vattenmiljöer, länsstyrelsernas årliga rapporter till HaV samt analyser och enkäter som genomförts sedan 2015 har ingått i underlaget.

Ansatsen för det marina områdesskyddet är att jämföra resultaten i motsvarande regeringsuppdrag för 10 år sedan (HaV, 2015). I mån av möjlighet redovisas limniskt och marint områdesskydd på samma sätt. Delvis saknas underlag för limniskt områdesskydd för en redovisning motsvarande den för marina miljöer.

Länen i Bottniska viken (Länsstyrelsen, 2021a) och Egentliga Östersjön (Länsstyrelsen, 2021b) har tillsammans med HaV utvecklat tydliga mål för minskad negativ påverkan och mål för regleringar i marina skyddade områden. En utvärdering har gjorts 2025 som svarade på om relevanta påverkansfaktorer är reglerade för samtliga beslutade marina naturreservat.

I Bilaga 1 Metodik redogörs för geografiska vägval i analysarbetet och metodiken för att beräkna arealer.

6 Resultat: halvvägs till 30 %-målet och 0 % strikt skydd

Sverige hade 2024 skyddat knappt 15 % av havet och 27 % av inlandsvatten till 2024, men i nuvarande takt nås inte 30 %- till 2030. Strikt skydd för akvatiska miljöer har ännu inte pekats ut. Andelen skyddad havsareal är högst i Västerhavet (32 %), följt av Egentliga Östersjön (17 %) och Bottniska viken (6 %).

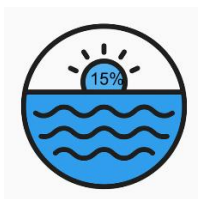
Andelen skyddad havsareal är högre i grunda miljöer medan djupare områden har en lägre andel skydd. Skyddet av sjöar och vattendrag är arealmässigt ojämnt fördelat, geografiskt och mellan livsmiljötyper och arter. Till exempel har mindre vattendrag en låg skyddsgrad i delar av södra Sverige.

Regleringen av negativ påverkan på skyddade akvatiska områden och deras värden behöver förbättras. För att skyddet av akvatiska miljöer ska bli representativt och sammanhängande krävs bättre kunskapsunderlag, kontinuitet i områdesskyddsarbetet och åtgärder som förbättrar konnektiviteten.

6.1 Översikt av akvatiskt skydd

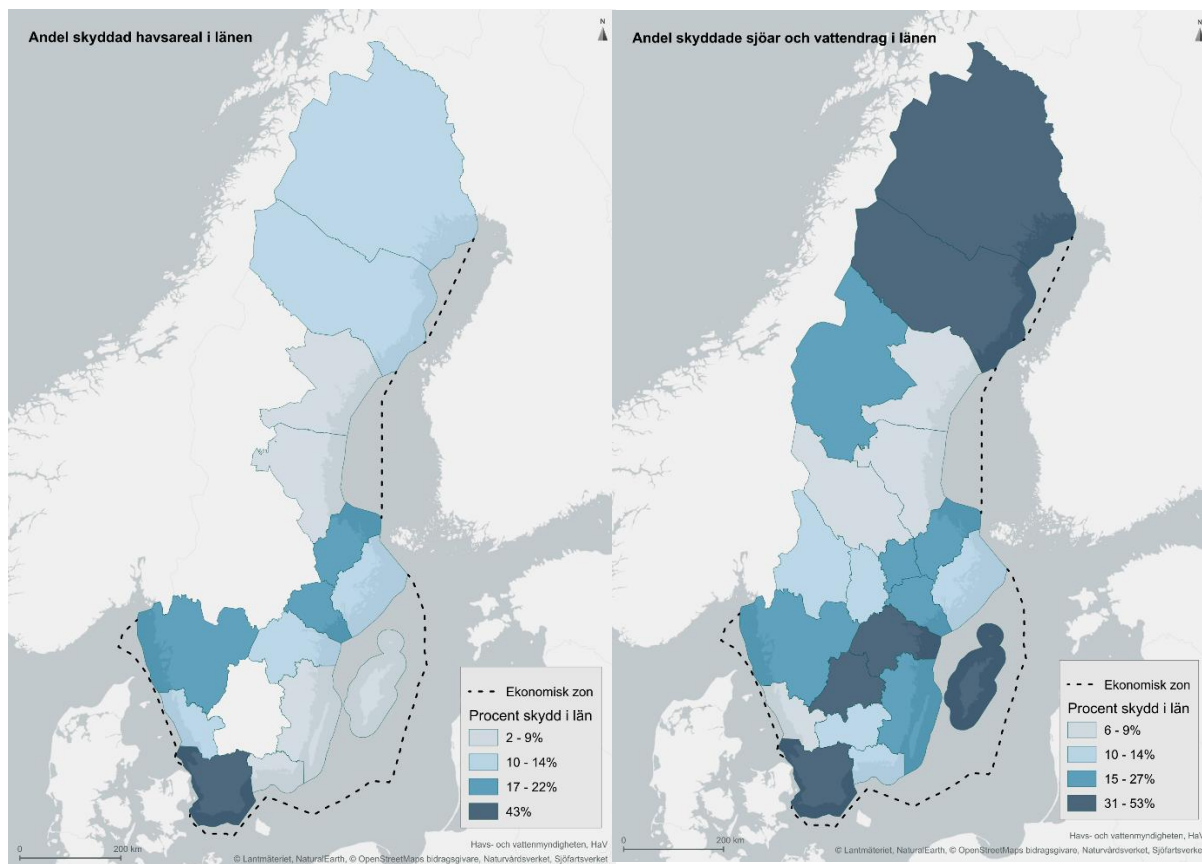

Limniska miljöer finns i de flesta skyddade områden och den skyddade arealen innefattar 1 170 884 hektar, vilket motsvarar 27% av arealen av alla sjöar och större vattendrag i Sverige. Den skyddade arealen håller en låg kvalitet eftersom den inkluderar många vattenmiljöer där syftet inte har varit i första hand att skydda limniska värden.

Marina skyddade områden innefattar 2 289 802 hektar havsareal vilket är 14,7% av Sveriges hav. Siffran är främst ett kvantitativt mått, men inkluderar en viss kvalitetsaspekt eftersom den endast inkluderar marina arealer i skyddsbeslut vars syfte är att skydda marina värden.

Arbetet med akvatiskt områdesskydd har framskridit olika långt i olika delar av landet (Figur 3). Det beror främst på skillnader i hur stora arealer som är skyddade i den dominerande skyddsformen Natura 2000. Skillnaderna har även en naturlig förklaring, eftersom höga akvatiska naturvärden inte är jämnt fördelade över landet. Slutligen beror skyddsläget på hur mycket resurser som funnits tillgängliga och på vilka prioriteringar som har gjorts inom områdesskyddet. Flera län har skyddat mindre än 10 % av sin areal akvatiska miljöer och för att få ett nationellt sammanhängande nätverk av skyddade område är det viktigt att områdesskyddet blir jämnare fördelat över hela landet.

Figur 3. Areal akvatiska miljöer som 2024-12-31 omfattas av områdesskydd redovisat länsvis i procent av den totala marina respektive limniska arealen. Observera att mindre vattendrag inte ingår i statistiken eftersom det inte finns arealuppgifter att tillgå. Källa: SCB, Naturvårdsregistret.

Den översiktliga statusen för det akvatiska områdesskyddet enligt återrapporteringen 2013–2024 av anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön är att områdesskyddsarbetet fortskrider långsamt och att det saknas medel för förvaltning. HaV initierade 2021 ett arbete där länsstyrelserna under HaV:s vägledning ser över bevarandeplaner för Natura 2000-områden, som kan påverkas av vattenkraft och hittills har drygt 50 bevarandeplaner uppdaterats. Länsstyrelserna har ett flertal gånger fått särskilda medel för att intensifiera arbetet med i synnerhet marint områdesskydd. Trots framsteg finns fortsatta utmaningar, särskilt kring långsiktig finansiering, förvaltning, tillsyn och uppföljning av områdenas tillstånd. Om insatser uteblir riskerar tillståndet i skyddade områden att försämrats, vilket försvårar möjligheten att nå miljömål och internationella åtaganden.

6.1.1 Reglering av negativ påverkan i skyddade områden

Skyddet och styrkan av skyddet av akvatiska miljöer varierar starkt mellan olika områden och både inom och mellan de skyddsformer som har tillämpats. Det är inte ovanligt att naturreservat saknar tillräcklig reglering³ och föreskrifter som tryggar det akvatiska värdena. För att på sikt höja kvaliteten på skyddet av akvatiska miljöer har HaV infört begreppet akvatiskt inriktade naturreservat (se Faktaruta 3).

³ Tillräcklig reglering betyder att det skyddade området inte äventyras av verksamhet som kan regleras. Till exempel om syftet är att skydda havsbotten ska verksamhet som påverkar den negativt regleras. Regleringen kan ske både med föreskrifter i naturreservatsbeslutet och med annan lagstiftning.

Ett långsiktigt skydd av värdefulla vattenmiljöer kräver i regel att användningen i både vatten och omgivande marker regleras, vilket kan göras i naturreservat och nationalparker. Även fiske och friluftsliv med mera kan behöva regleras för att trygga bevarandevärden. Områden som enbart ingår i Natura 2000-nätverket skyddas främst genom rättslig prövning av tillståndspliktig verksamhet och har inte fastställda föreskrifter om vad som är tillåtet eller inte. Natura 2000-nätverket ska trygga utpekade bevarandevärden enligt EU:s art- och habitatdirektiv, andra värden som t ex regionala naturvärden får nödvändigtvis inte tillräckligt skydd. För att trygga de akvatiska miljöernas biologiska mångfald kan skyddet i Natura 2000-områden därför behöva förstärkas med annat formellt skydd och reglering.

Faktaruta 3. Definition av akvatiskt inriktade naturreservat

Akvatiskt inriktade naturreservat ska skydda naturvärden i havs-, sjö- och vattendragmiljöer på ett ändamålsenligt sätt, vilket ställer särskilda krav på innehållet i beslut och i skötsel- eller kombinerade skötsel- och bevarandeplaner. Beslutet ska inkludera ett akvatiskt syfte och bevarandevärden i akvatiska miljöer ska vara beskrivna. Kända hot mot bevarandevärdena ska där det är möjligt vara reglerade för att begränsa negativ påverkan från mänskliga aktiviteter.

Akvatiskt inriktade naturreservat behöver ofta även omfatta landområden för att säkerställa skyddet och förvaltningen av de akvatiska bevarandevärdena. För att uppnå ett ändamålsenligt skydd kan det även vara motiverat att inkludera utvecklingsmarker och skyddszoner med låga terrestra bevarandevärden. Ett undantagsfall är utsjöområden med enbart marina miljöer.

HaV följer årligen upp antalet inrättade naturreservat med akvatisk inriktning. Uppföljningen utgör en del av både den nationella och internationella miljömålsrapporteringen. Klassificeringen av nya naturreservat som akvatiskt inriktade sker löpande. HaV:s bedömning av vilka reservat som är akvatiskt inriktade har ännu inte fullt ut införts i Naturvårdsregistret. För alla reservatsbeslut fattade före 2025 har Länsstyrelserna och HaV genomfört en gemensam bedömning av vilka som är marint inriktade. De limniskt inriktade reservaten är betydligt fler än de marina. HaV har klassificerat samtliga reservatsbeslut med limniska miljöer som fattats mellan 2014 och 2024.

6.1.2 Samordning av akvatiskt områdesskydd

HaV och kustlänsstyrelserna har gemensamt arbetat med att ta fram ett nationellt ramverk, samt handlingsplaner och strategier för respektive havsområde. Sedan 2023 har HaV finansierat ett system för fortsatt samverkan genom inrättande av regionala förvaltningsråd för nätverket av marina skyddade områden, samt samordnare i respektive havsområde. Syftet är att stärka koordineringen av marint områdesskydd och öka samverkan mellan både länen och HaV. I förvaltningsråden deltar länsstyrelsernas handläggare som arbetar med inrättande av områdesskydd, skötsel, restaurering, fiskevård och uppföljning av marina bevarandevärden. Länsstyrelsernas marina samordnare och HaV har en gemensam verksamhetsplan och kontinuerliga arbetsmöten, som HaV leder. Förvaltningsråden har ett par möten per år och ett gemensamt nationellt möte för alla tre förvaltningsråd.

Det limniska områdesskyddet saknar samordning av områdesskyddet som motsvarar det marina upplägget ovan. Under regeringens särskilda satsning på akvatiskt områdesskydd 2024–2026 arrangerar HaV årliga handläggarrträffar för länsstyrelserna med fokus på limniska miljöer. Det finns behov av att utveckla samordningen av det limniska områdesskyddsarbetet och där det är relevant att även samordna arbetet med det marina områdesskyddsarbetet.

I en enkät hösten 2024 till handläggare inom akvatiskt områdesskydd svarade ca hälften (n=32) att de enbart jobbade med marina miljöer. Hur arbetet med att inrätta och förvalta områdesskydd är organiserat varierar på länsstyrelserna, men överlag finns det ett behov av mer samordning mellan skydd av olika miljöer (land, hav, sjöar och vattendrag). De skyddade områden inkluderar i regel både land och vatten, dessutom är ett helhetsperspektiv avgörande för att få till ett ekologiskt sammanhängande nätverk av skyddade områden. HaV har i sin vägledning till länsstyrelserna poängterat vikten av att områdesskyddsarbetet inte sker i organisatoriska stuprör.

Områdesskyddet är även integrerat i havsmiljö- och vattenförvaltningen. Artikel 13:4 i Havsmiljödirektivet anger att de åtgärdsprogram som inrättas för havsmiljön ska omfatta geografiska skyddsåtgärder för att bidra till att skapa sammanhängande och representativa nätverk med marina skyddsområden. I åtgärdsprogrammet för havsmiljön ingår flera åtgärder kopplade till marint områdesskydd (ÅPH 26,27 och 28). I vattenförvaltningens åtgärdsprogram ingår åtgärd 12: *"Länsstyrelserna ska prioritera områdesskydd av inlandsvatten och kustnära miljöer för att åstadkomma ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas"*

6.1.3 Strikt skydd

Enligt EU:s vägledning är strikt skydd områden utan, eller med endast mycket begränsad mänsklig påverkan (EU KOM, 2022). Målet inom EU är att skydda minst 30 % av landmiljön inklusive sjöar och vattendrag, och minst 30 % av havsmiljön till 2030, varav åtminstone en tredjedel av den skyddade arealen⁴ ska vara strikt skyddad (EU KOM, 2020). Medlemsstaterna ansvarar för att planera och inrätta strikt skyddade områden. Eftersom den marina arealen är mycket större än inlandsvattensarealen är det arealmässiga betinget gällande strikt skydd större för havsmiljön än för sjöar och vattendrag. HaV har påbörjat en vägledning för strikt skydd av akvatiska miljöer och den ska färdigställas under 2025.

Enligt EU:s restaureringsförordning kan strikt skydd i vissa fall vara tillräckligt för att naturvärden i skyddade områdena ska återhämta sig. Överlag kan införandet av formellt skydd och de regleringar som skyddet medför i akvatisk miljö ofta vara en så kallad passiv åtgärd, i motsats till restaurering som är en aktiv åtgärd.

Internationellt har arbetet med strikt skydd pågått länge, och särskilt genom införandet av så kallade no-go/no-take-zoner, som visat sig vara effektivt för att fiskpopulationer ska kunna återhämta sig och bevara biologisk mångfald (Pendelton et al, 2018). Strikt skydd i limniska miljöer är än så länge ett rätt outforskat koncept. Till exempel är helt fiskefredade sjöar och vattendrag väldigt ovanliga både i Sverige, i EU och globalt.

Sverige har ännu inte pekat ut några strikt skyddade akvatiska områden, men vår ståndpunkt internationellt (UN Ocean conference) är att införa strikt skydd och inom EU bidra med ca 8 % strikt skyddade marina områden i Västerhavet respektive 0,8 % i Östersjön till 2030. Exempel på områden i Sverige där de akvatiska miljöerna sannolikt skulle kunna definieras som strikt skyddade är: delar av Natura 2000-områdena Vättern, Bratten i Skagerrak samt nationalparken Gotska Sandön i Östersjön. Inom ramen för EU:s fiskeripolitik pågår det samråd om stora

⁴ 10 % av land-, sjö- och vattendragsarealen samt 10 % av havarealen

svenska fiskefria områden i utsjön (exempelvis Finngrundan i Bottniska viken), som potentiellt kan pekas ut som strikt skyddade områden.

6.1.4 OECSs andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder

OECSs ingår i det internationella 30%-målet för att bevara biologisk mångfald, som omfattar både formellt skyddade områden och OECSs. OECSs är områden vars primära syfte inte är att bevara biologisk mångfald, men som ändå gynnar biologisk mångfald långsiktigt.

Sverige har ännu inte pekat ut några OECSs för akvatiska miljöer, men HaV har deltagit aktivt i arbetet att ta fram rekommendationer för OECSs både inom Helcom och Ospar. På HaV:s hemsida⁵ finns information om OECSs och målet är att kunna ge handfast vägledning för hur man ska peka ut OECSs för akvatiska miljöer under 2026.

6.1.5 Uppföljning av akvatiska skyddade områden på nationell nivå

Uppföljning av skyddade områden är nödvändig för att säkerställa att de skyddade områdena fyller sin funktion. Den bör ge svar på om rätt åtgärder och regleringar är implementerade i de skyddade områdena och om de bidrar till att bevara den biologiska mångfalden, så att miljömålen nås. I Natura 2000-områden ska uppföljning genomföras för att säkerställa att de bidrar till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljötyper som anges i bilaga I och II till EU:s Art- och habitatdirektiv. Enligt EU:s Restaureringsförordning utgör skyddade områden en passiv åtgärd, och uppföljningen av restaureringsåtgärderna är en central del i förordningen för att bedöma framsteg och vid behov justera åtgärder.

Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för uppföljning av skyddad natur, medan HaV har en vägledande roll för akvatiska miljöer. Förvaltaren av skyddsområdet, som vanligen är länsstyrelsen, ansvarar för att genomföra uppföljningen. Uppföljningen finansieras genom Naturvårdsverkets skötselanslag, vilket inte inkluderar någon särskild budgetpost för uppföljning av akvatiskt skyddade områden. Länsstyrelserna har i tidigare enkäter framfört att de största hindren för genomförande av uppföljning i akvatiskt skyddade områden är brist på finansiering. Uppföljningen är särskilt kostsam i marina miljöer och det nuvarande skötselanslaget är otillräckligt för att täcka de resurser som krävs för en relevant uppföljning.

Även om det återstår en hel del arbete innan det finns en effektiv uppföljning av marina skyddade områden på plats så har en del arbete med uppföljning påbörjats. SLU Artdatabanken (Sagerman, Westling & Halling, 2024) har tagit fram ett förslag på löpande uppföljning. För närvarande fokuserar HaV på att genomföra mindre resurskrävande insatser. Dessa består främst av engångsinsatser på befintliga övervakningsdata, som samlas in för andra syften, men som även kan användas för detta ändamål. Även GIS-skikt som tagits fram för andra ändamål används för att stärka uppföljningen. Ett exempel på detta är analyser av fysisk påverkan på laguner och ålgräs, innanför och utanför skyddade områden. Resultat förväntas komma i år.

Vidare har en insats genomförts för att analysera hur väl marina skyddade områden överlappar med hotspots för de sjöfågelarter som utgör preciserade bevarandevärden i Östersjön. Det lägger grunden för vidare analyser om de marina skyddade områdenas funktion för dessa sjöfåglar. HaV

⁵ <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/oecms---andra-effektiva-omradesbaserade-bevarandeatgarder.html>

finansierar även uppföljning av fiskereglering i några marina skyddade områden i Västerhavet (se kapitel 6.3.5)

I Bottniska viken ska ett miljöövervakningsprogram för laguner samt stora vikar och sund utvärderas 2026, som även ska kunna användas för uppföljning av de marina skyddade områden där miljöerna förekommer. Indikatorarter och en makrofyttindikator som ska mäta effekter av påverkan på vegetationen är också under framtagande för uppföljning av skyddade områden (Sagerman, Carlson & Thurfjell, 2025). Ett uppföljningsprogram för laguner i Gräsö östra skärgårds naturreservat har utvärderats och förslag på justering av programmet för att stärka möjligheten att upptäcka negativa förändringar har tagits fram (Sagerman & Thurfjell, 2025).

För sjöar och vattendrag i skyddade områden (mångfaldigt fler än de marina) har inget strukturerat arbete med uppföljning genomförts på flera år, men viss uppföljning i skyddade områden genomförs löpande av några länsstyrelser t ex av flodpärlmussla.

I vissa fall är miljöövervakningsstationer belägna inom akvatiskt skyddade områden. Denna övervakning har potential att utvecklas för att inte bara övervaka miljöförändringar över tid, utan även för att noggrant bedöma områdets tillstånd och framför allt effekterna av de skyddsåtgärder som implementerats där. Miljöövervakningen omfattar dock oftast inte direkt uppföljning av specifika bevarandevärden.

6.2 Status för skydd av limniska områden

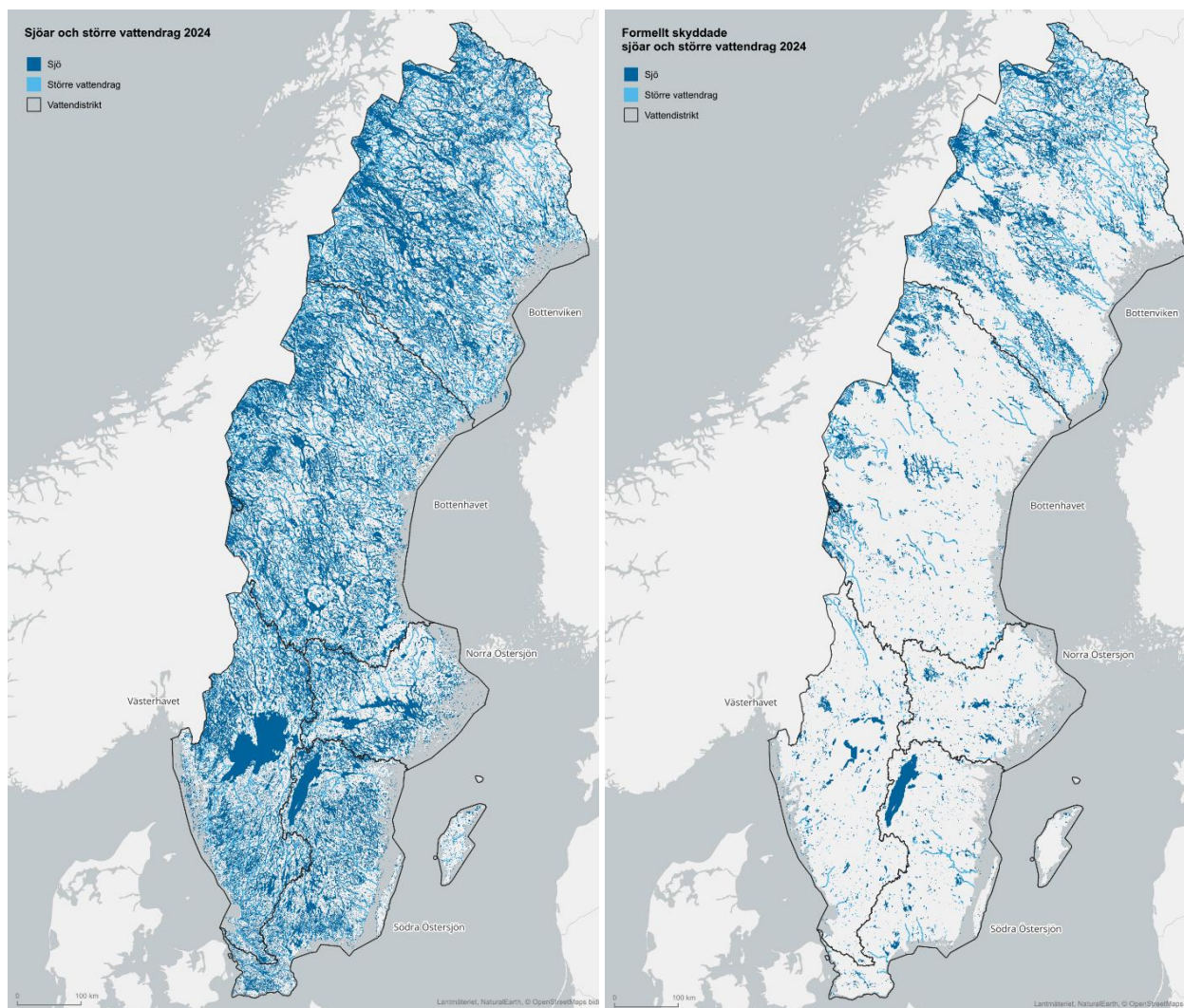
Skyddet av limniska miljöer går långsamt och takten i arbetet behöver öka. Den höga andelen skyddad areal är endast kvantitativ och beskriver inte kvaliteten på skyddet då många redan skyddade vattenmiljöer saknar eller har ett otillräckligt skydd. Skyddet behöver bli mer funktionellt och representativt samt integreras i en avrinningsområdesbaserad förvaltning av vattenresurserna.

Skyddet av limniska miljöer har sedan 2007 varit strategiskt inriktat mot ett kvalitativt skydd av sjöar och vattendrag med kända höga värden och framför allt mot vattenmiljöer utpekade i planeringsunderlaget Värdefulla vatten⁶. Eftersom skyddet av limniska miljöer i hög grad numera riktas mot mindre vattenmiljöer har den arealmässiga utvecklingen av det limniska områdesskyddet bromsat in och därför kommer 30%- målet till 2030 sannolikt inte nås.

Stora sjöar och Norrlandsälvar dominerar arealmässigt

Drygt en fjärdedel, ca 1 075 395 hektar eller 27 % av den svenska arealen inlandsvatten ingår idag i skyddade områden. Den skyddade arealen är en bruttoreal och inte en kvalitativ redovisning av skyddet då limniska värden ofta inte ingår i syftet för naturreservat. Skyddet av Sveriges inlandsvatten domineras arealmässigt av några få stora sjöar och stora vattendrag i Norrland som är Natura 2000-områden. En översiktlig bild av Sveriges inlandsvatten respektive skyddade sjöar och vattendrag visas i Figur 4. Mindre vattenmiljöer syns inte i kartorna.

⁶ Värdefulla vatten (2006) är ett nationellt planeringsunderlag för att skydda vattenmiljöer. Värdefulla vatten finns att tillgå i kartverket Skyddad natur och i Länsstyrelsernas områdesskyddsverktyg DINO. HaV har inlett en översyn av planeringsunderlaget Värdefulla vatten, som förväntas bli klar år 2026.

Figur 4. Kartan till vänster visar Sveriges sjöar och större vattendrag och kartan till höger visar sjöar och större vattendrag som hade formellt skydd den sista december 2024. Sverige delas in i fem vattendistrikt från norr till söder: Bottenviken, Bottenhavet, Norra Östersjön, Södra Östersjön och Västerhavet.

Förekomsten av såväl skyddade som oskyddade inlandsvatten varierar geografiskt. I nordligaste Sverige finns flera stora älvsystem där de flesta sjöarna och vattendragen är skyddade. I övriga delar av norra Sverige är skyddet glesare och är främst fokuserat till fjällområdet samt till några större vattendrag. I den södra delen av landet är skyddet förhållandevis glest med punktvis skyddade sjöar och mindre vattendrag samt några skyddade större vattendrag.

Skydd av sjöar är vanligt och skydd av mindre vattendrag släpar efter

Sjöar upptar hela 92 % av den totala skyddade inlandsvattenarealen. Av Sveriges sjöareal är 26% skyddad och 46 % av arealen större vattendrag är skyddad (Tabell 1. Andelen (%) skyddad areal sjöar och större vattendrag samt andel av längden mindre vattendrag av den totala arealen/längden limniska områden i varje län och för hela Sverige 2024-12-31. Ju mörkare grön färg desto högre %. Tabell 1). För små vattendrag saknas idag kartunderlag för beräkning av arealer och skyddet av små vattendrag redovisas därför som längd skyddade vattendrag. Ungefär 75 000 km mindre vattendrag (vattendrag med en bredd mindre än 6 meter) är idag skyddade vilket motsvarar 18 % av den totala längden mindre vattendrag i Sverige. Av Tabell 1 framgår att i många län är andelen skyddade mindre vattendrag anmärkningsvärt låg – endast mellan 2–5% i tolv län. För att trygga att fler mindre vattenmiljöer med höga värden skyddas finns särskilda mål för skydd av mindre vattenmiljöer i den nationella strategin för skydd av sjö- och vattendragmiljöer.

Tabell 1. Andelen (%) skyddad areal sjöar och större vattendrag samt andel av längden mindre vattendrag av den totala arealen/längden limniska områden i varje län och för hela Sverige 2024-12-31. Ju mörkare grön färg desto högre %.

Län	Andel skyddad sjöareal	Andel skyddad areal större vattendrag	Andel skyddad längd mindre vattendrag
Blekinge län	8%	42%	3%
Dalarnas län	6%	16%	11%
Gotlands län	35%	4%	5%
Gävleborgs län	6%	37%	3%
Hallands län	8%	21%	4%
Jämtlands län	22%	35%	18%
Jönköpings län	47%	14%	4%
Kalmar län	13%	58%	4%
Kronobergs län	10%	4%	2%
Norrbottnens län	51%	75%	46%
Skåne län	36%	21%	6%
Stockholms län	11%	5%	7%
Södermanlands län	16%	11%	4%
Uppsala län	27%	31%	3%
Värmlands län	13%	33%	4%
Västerbottens län	30%	48%	37%
Västernorrlands län	6%	6%	2%
Västmanlands län	22%	10%	7%
Västra Götalands län	18%	11%	4%
Örebro län	14%	9%	6%
Östergötlands län	44%	5%	3%
Sverige	26%	46%	18%

En arealbaserad statistik gör det svårt att bedöma representativiteten i skyddet och särskilt skyddet av mindre vattenmiljöer, som i många fall är de allra mest skyddsvärda, riskerar att prioriteras ned till förmån för stora sjöar. En bättre rapportering skulle hålla isär sjöar och vattendrag respektive stora och små vattenmiljöer.

Kvaliteten på skyddet av limniska miljöer

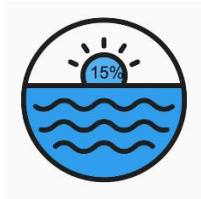
Att 27 % av den svenska arealen inlandsvatten är skyddad kan utan fördjupad analys ge en bild av ett färdigställt och komplett skydd av inlandsvatten. Mycket arbete återstår dock innan den biologiska mångfalden i både skyddade och oskyddade sjöar och vattendrag är säkrad. Att ett område är skyddat eller har en stor skyddad areal innebär inte att alla ingående naturvärden har det skydd de behöver. Det är vanligt att sjöar och vattendrag i skyddade områden har en stor variation i styrka i sitt skydd. Generellt sett är skyddet svagt i de områden där fokus i skyddsarbetet har fokuserat på andra naturvärden, såsom skog, samt i områden där kunskaper om vattenmiljöerna varit otillräckliga eller inte beaktats.

Skyddet av limniska miljöer genomförs med olika formella skyddsformer se, vanligast är Natura 2000 och naturreservat (Tabell 2). Av tabellen framgår att Natura 2000 skyddar drygt 1 000 000 hektar av Sveriges inlandsvatten. Majoriteten, 66 %, av skyddade sjöar och vattendrag är idag Natura 2000-områden utan annat formellt skydd. Ofta saknas kunskaper om vilka limniska bevarandevärden som finns i Natura 2000-områden vilket försvårar möjligheterna att bedöma om skyddet är funktionellt. För att till exempel bevara av ekologiska kantzoner längs akvatiska miljöer räcker inte Natura 2000 – då behövs annat formellt skydd eller överenskommelser om frivilligt skydd.

Tabell 2. Areal 2024-12-31 skyddad sjö respektive vattendrag fördelat över olika formella skyddsformer. Överlapp mellan skyddsformer är borttagna enligt den ordning de är redovisade i tabellen. Arealer som överlappar med Natura 2000 redovisas i separata kolumner.

Skyddsform	Sjöar (area ha)	varav överlapp med Natura 2000	Större vattendrag (area ha)	varav överlapp med Natura 2000	Större vattendrag (längd km)	varav överlapp med Natura 2000	Mindre vattendrag (längd km)	varav överlapp med Natura 2000
Nationalpark	59 666	58 984	4 082	4 075	1 219	1 212	6 152	6 098
Naturresevat	316 896	268 200	15 844	14 156	5 978	5 187	38 622	32 407
Naturvårdsområde	12 683	7 621	702	493	199	128	1 192	166
Skogligt biotopskyddsområde	44	3	19	4	12	2	511	55
Övrigt biotopskyddsområde	14	1	4	0	1	0	7	2
Nationalstadsparken	15	0	0	0	0	0	4	0
Natura 2000	597 342	597 342	66 296	66 296	11 340	11 340	28 670	28 659
Naturvårdsavtal	541	0	131	0	89	0	1 260	1
Överenskommelse med Fortifikationsverket	1 103	0	12	0	9	0	206	0
Totalt	988 303	932 150	87 091	85 024	18 847	17 868	76 624	67 389

6.3 Status för skyddet av marina områden

Sverige har ökat sin andel skyddad havsareal från 7 % 2015 till 15 % 2025 och Västerhavet har nått målet om minst 30 procent skydd. Bottniska viken har fortsatt låg skyddsgrad och den skyddade arealen i Egentliga Östersjön har ökat. Överlag är de skyddade områdena ojämnt fördelade och bildar inte ett sammanhängande ekologiskt nätverk, vilket försvårar bevarandet av viktiga arter och livsmiljöer.

Stora framsteg i skydd av marina miljöer mellan 2015 till 2025

Under de senaste 10 åren har Sveriges satsning på marint områdesskydd resulterat i en ökning av skyddade områden längs den svenska kusten, som skyddar en mångfald livsmiljöer från starkt utsötade brackvatten miljöer i norr till marina korallrev längst i väst (Figur 6). Avgörande för detta resultat har framförallt varit öronmärkta medel för marint områdesskydd, nationell styrning och havsområdesvis organisering av arbetet (se kapitel 6.1.1).

Redovisade analyser och expertbedömningar visar stora framsteg, men trots det är det en bit kvar innan nätverket av marina skyddade områden är representativt, funktionellt och ekologiskt sammanhängande (se Faktaruta 4). Se mer detaljerad redovisning i de havsområdesvisa kapitlen 6.3.1, 6.3.2 och 6.3.3.

Faktaruta 4. Representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden

Ett ekologiskt representativt nätverk av marina skyddade områden består av områden som är geografiskt väl fördelade och som omfattar tillräckligt delar av de ekosystem och bevarandevärden (t.ex. arter och livsmiljöer) som förekommer i ett havsområde. Bevarandevärden som har ett särskilt behov av skydd bör ha en hög representation i nätverket av skyddade områden. Till exempel på grund av att de är hotade, sällsynta eller för att de har en viktig funktion för ekosystemet eller för den biologiska mångfalden.

Ett sammanhängande nätverk av marina skyddade områden kännetecknas av en fungerande konnektivitet, det vill säga en fungerande spridning av marina organismer i landskapet. Möjligheterna till detta är beroende av att det finns livsmiljöer och ekosystem av god kvalitet och med relevant storlek fördelade över hela det marina landskapet. Varierade salthalter och strömförhållanden i havsmiljön påverkar förutsättningarna för fungerande spridning mellan skyddade områden. För att uppfylla villkoret om att vara väl sammanhängande måste de skyddade områdena vara integrerade med det övriga havslandskapet. I ett sammanhängande nätverk gagnar enskilda platser varandra.

I handlingsplanen (HaV, 2016a) konstaterades att det saknades vedertagna metoder för att utvärdera och säkerställa konnektivitet i marin miljö. Sedan dess har metoder för att inkludera konnektivitet i design och förvaltning av nätverk av skyddade områden börjat användas för marina miljöer, men ännu saknas mycket kunskap för att kunna utvärdera om nätverket av marina skyddade områden är sammanhängande. I synnerhet behöver förekomsterna av bevarandevärden kartas och vara väl kända.

Ett funktionellt nätverk av marina skyddade områden bibehåller och förbättrar statusen hos de ekosystem, livsmiljöer och arter som det strävar efter att skydda. För att åstadkomma ett funktionellt nätverk av marina skyddade områden krävs att områdena är tillräckligt stora och att de negativa effekterna av mänskliga aktiviteter minskas, dvs att de påverkansfaktorer som riskerar att försämra tillståndet hos utpekade bevarandevärden är reglerade. Utöver att områdena behöver vara av tillräcklig storlek och ha ett funktionellt skydd påverkar den omgivande miljön skyddets funktionalitet.

Natura 2000 är den vanligaste skyddsformen

Av både Tabell 3 och Figur 5 framgår att de marina skyddade områdena i första hand är skyddade genom att de ingår i EU:s Natura 2000-nätverk. Även andra skyddsformer förekommer – de viktigaste är naturreservat och nationalpark, men dessa överlappar ofta geografiskt med Natura 2000-områden. Knappt 16 500 km² eller 70 % omfattas inte av något annan skyddsform än Natura 2000.

Tabell 3. Marina miljöer är skyddade i olika skyddsformer, som ofta överlappar. Tabellen visar skyddad areal 2024-12-31 både med och utan överlapp.

Skyddsform	Antal objekt	Areal land och vatten (km ²)	Havsareal (km ²)	Areal utan överlapp (km ²)
Nationalpark (NP)	1	388	380	49
Naturreservat (NR)	155	6501	5904	2614
Biotopskyddsområde	9	3	3	2
Natura 2000 (N2000)	388	21 231	20 157	16 473
Djur- och växtskyddsområden (DVO)	541	264	221	62
Totalt – areal utan överlapp	1081	24 251	22 898	

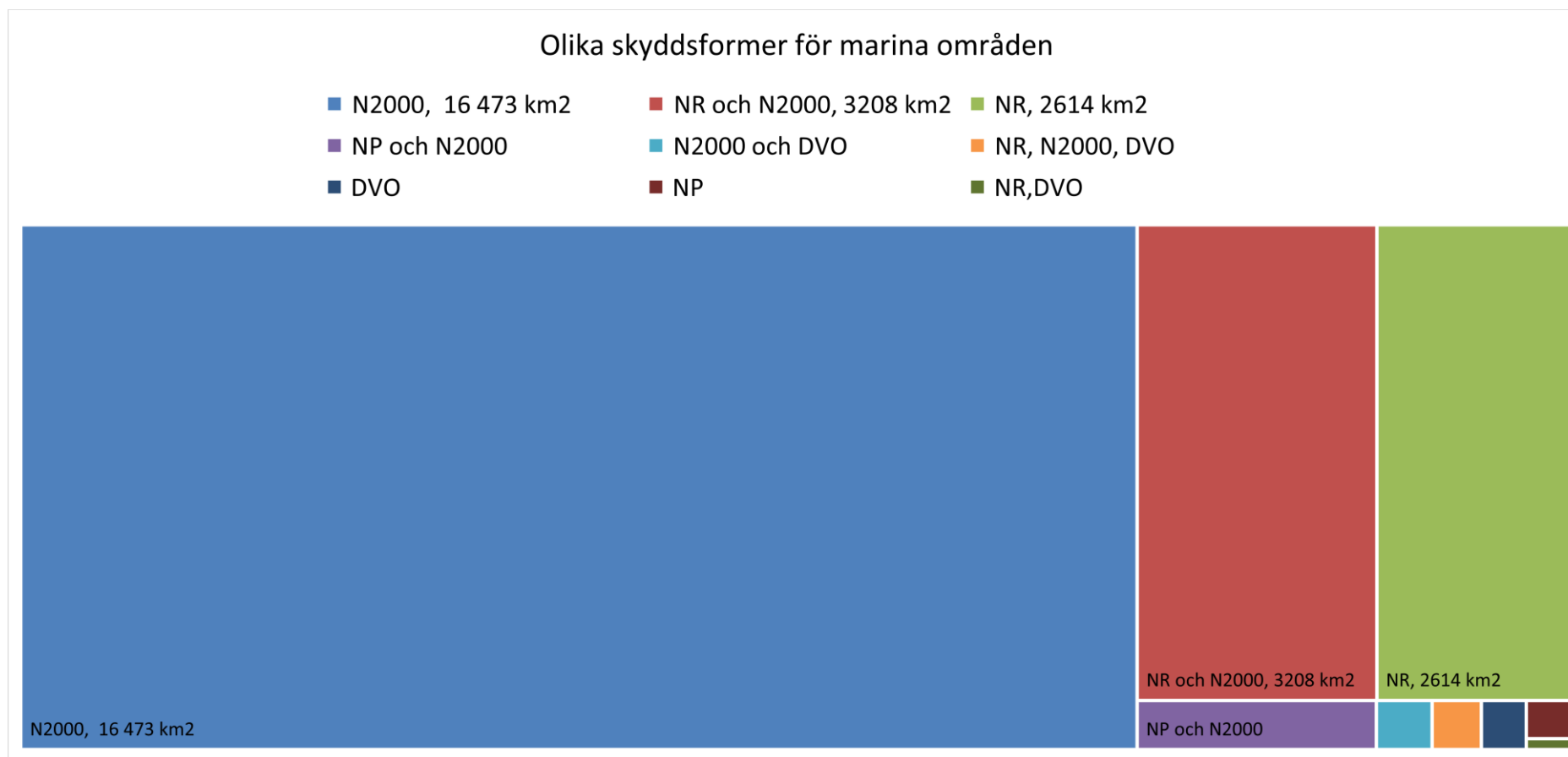
Ett havsområdesvist arbetssätt

HaV har delat in de hav som omger Sverige i tre områden – Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet – främst för att skapa bättre förutsättningar för att förvalta de marina skyddade områdena. Indelningen bidrar även till att skyddet blir jämnare fördelat och speglar den biologiska mångfalden i hela landet, inte bara i enstaka delar. För att skyddet ska vara ekologiskt representativt och sammanhängande bör det kvantitativa målet även nås på regional skala, d.v.s. minst 30 % per havsområde.

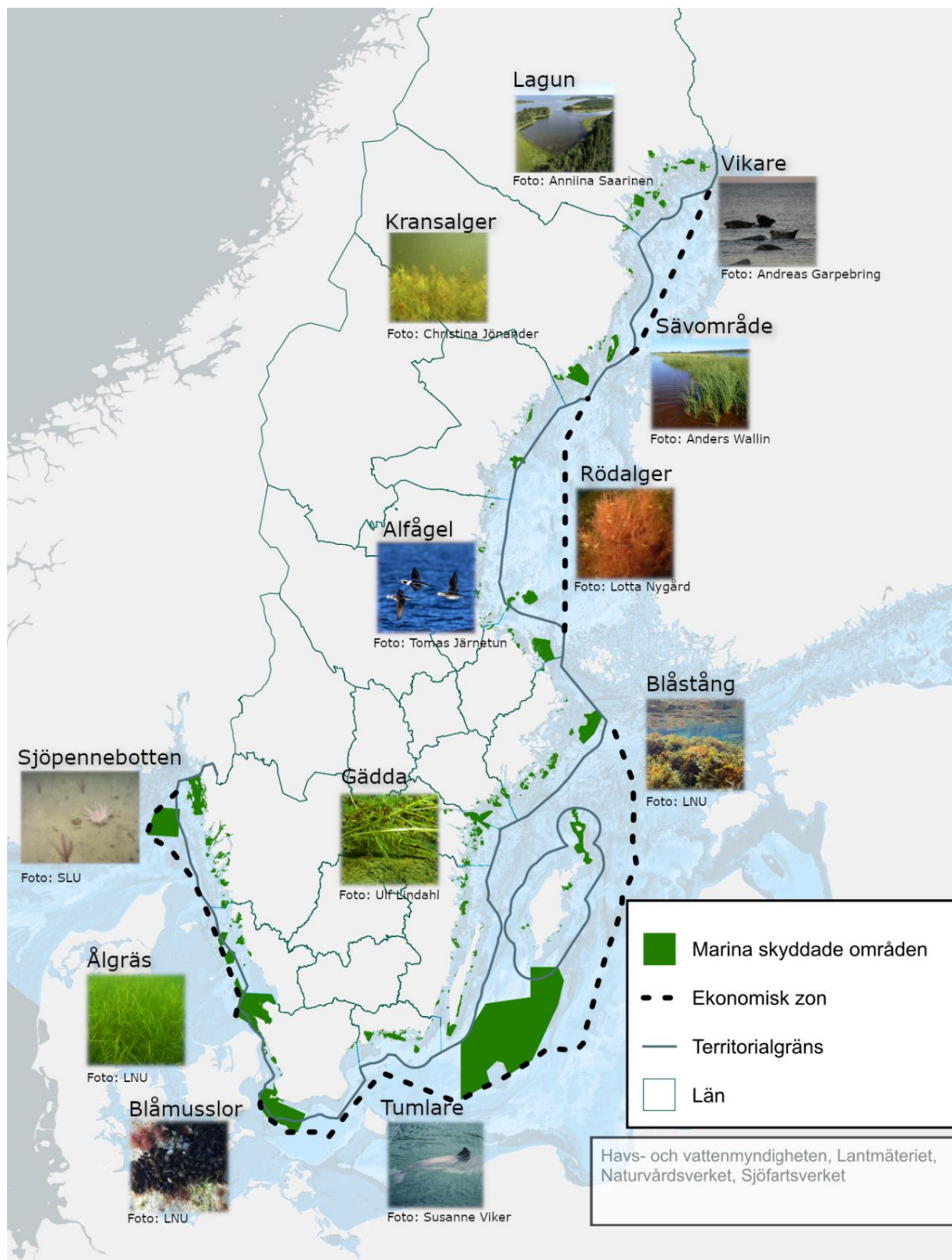
I den fördjupade analysen som genomfördes i förra regeringsuppdraget 2015, tittade myndigheten på hur skyddet fördelades mellan olika djup och botten typer i dessa tre havsområden (HaV, 2016b). Djup och botten typer användes för att formulera mål, planera skyddsåtgärder, följa upp hur effektiva de är och för att bedöma hur representativt skyddet är.

Underlagen som användes i förra analysen från 2015 skiljer sig något från nuvarande underlag, bland annat med avseende på botten typindelning samt i definitionen av skyddade områden (HaV, 2016b). För att kunna bedöma om skyddet har ökat har samma underlag och definition som används idag tillämpats på data från 2015. Resultaten redovisas i de havsområdesvisa kapitlen 6.3.1, 6.3.2 och 6.3.3.

Den ekologiska representativiteten behöver även utvärderas utifrån biologiska naturvärden, men utmaningen är att vi inte med säkerhet vet vilka värden som finns och var de finns. Sedan förra regeringsuppdraget har länen i Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet definierat de arter och livsmiljöer (se exempel i Figur 6).

Figur 5. Skyddad havsareal och överlapp för varje skyddsform år 2025. Varje fält är en skyddsform, t ex Natura 2000, eller överlapp mellan två eller flera skyddsformer, t ex Naturresevat och Natura 2000. Storleken på fältet ökar med arealen. I de större fälten visas (km²). Förkortningar: N2000 = Natura 2000, NR = Naturresevat, NP = Nationalpark, DVO = Djur- och växtskyddsområde.

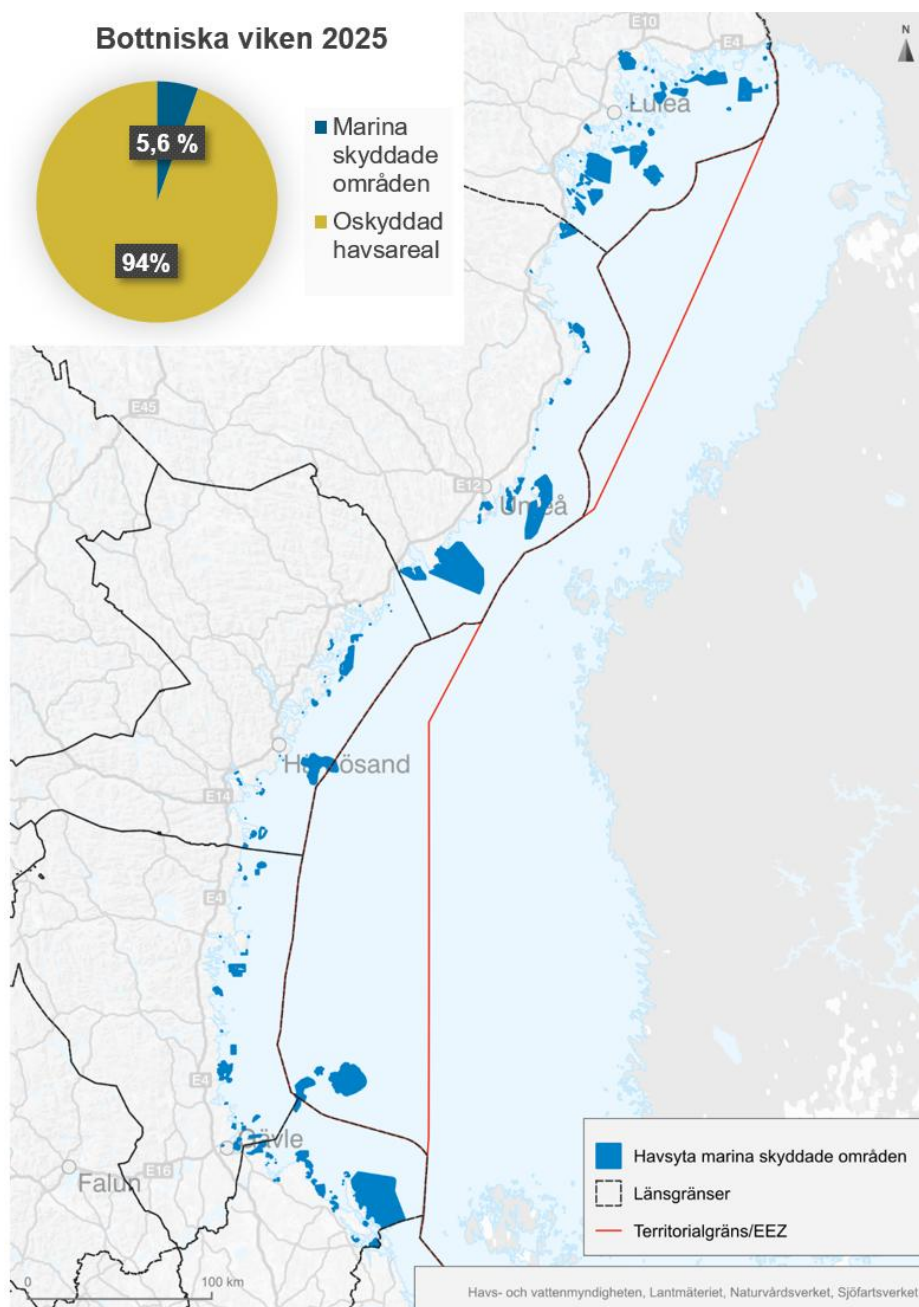
Figur 6. Marina skyddade områden. Bilderna visar exempel på arter och livsmiljöer som har ett särskilt behov av skydd, de kallas prioriterade eller preciserade bevarandevärden.

6.3.1 Bottniska viken

Havsområdet Bottniska viken omfattar Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Gävleborg och Uppsala län.

Övergripande status på skyddet i Bottniska viken

Bottniska viken har idag skyddat 5,6 % av sin havsareal och är därmed långt ifrån att nå målet om 30 % i havsområdet. Sedan förra analysen (2015) har skyddet ökat med 0,9%. En relativt stor andel av havsområdet Bottniska viken utgörs av ekonomisk zon, där länen inte har rådighet att inrätta marina skyddade områden. Om den ekonomiska zonen exkluderas i analysen av andel skydd, uppnås 9% skyddad areal.

Figur 7. Marina skyddade områden i Bottniska viken 2024-12-31

Den största utmaningen för länen i Bottniska viken är att öka arealen skydd. Därutöver återstår mycket arbete för att säkerställa att skyddet är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt (Tabell 4). Både djupa områden samt arter och miljöer med hög biologisk betydelse behöver skyddas i större utsträckning. Skyddet är fortfarande ojämnt fördelat rent geografiskt. Uppsala har högst andel skydd medan Gävleborg och Västernorrland har lägst andel skydd.

Tabell 4. Sammanfattande bedömning av om nätverket skyddade områden i Bottniska viken är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt.

Representativitet	Skyddet är störst i de grunda områdena, men arter och miljöer med hög biologisk betydelse behöver skyddas i större utsträckning. Även djupare havsområden behöver skyddas i större utsträckning, men här råder stor kunskapsbrist.
Ekologiskt sammanhängande	Befintliga analyser visar att nätverket inte är ekologiskt sammanhängande, men ytterligare kunskap och analyser behövs.
Funktionalitet	Det finns ett stort behov av att se över regleringarna i befintliga marina skyddade områden så att skyddet blir ändamålsenligt och påverkan på känsliga arter och habitat minskar.

För att förbättra funktionaliteten i de skyddade områdena finns ett stort behov av att se över och vid behov revidera befintliga naturreservatsbeslut för att införa ändamålsenliga regleringar, som minskar påverkan på ekosystem, livsmiljöer och arter. För att kunna bedöma statusen på de arter och miljöer som skyddas behövs även en strukturerad uppföljning.

Kunskapen om många arter och miljöers utbredning och spridning behöver förbättras, vilket i sin tur förutsätter tillgång till djupdata. Den omfattande sekretess som råder gällande tillgång till djupdata är ett stort hinder i arbetet.

Bedömning av om nätverket av skyddade områden i Bottniska viken är representativt

I Bottniska viken är andelen skyddad areal störst i de grunda områdena, det vill säga grundare än 20 meters vattendjup. Cirka 28 % av arealerna grunda mjukbottnar och 31 % av grunda hårbottnar omfattas av någon form av skydd. Av Tabell 5 framgår att arealen djupa mjuk- och hårbottnar har en låg andel skydd (2% respektive 6%), vilket de även hade 2015. Sedan 2015 har den skyddade arealen endast ökat i grunda områden.

Tabell 5. Andel skyddad botten typ (%) inom marina skyddade områden 2025 i Bottniska viken.

Bevarandevärde	Andel skydd 2015 (%)	Andel skydd 2024 (%)	Skillnad 2015 jmf 2024
Grunda mjukbottnar	24	28	+ 4
Djupa mjukbottnar	2	2	-
Grunda hårbottnar	28	31	+ 3
Djupa hårbottnar	6	6	-

De grunda miljöerna i Bottniska viken utgör både de mest produktiva och mest hotade miljöerna. Här finns en hög biologisk mångfald och många olika miljöer och arter som bedömts som skyddsvärda.

Några av arterna och miljöerna är idag relativt väl representerade i skyddade områden, det vill säga marina skyddade områden i Bottniska viken omfattar relevanta andelar av vissa preciserade bevarandevärden. Exempel på sådana miljöer och arter är Skär i Östersjön, Åsöar i Östersjön, sävområden och det perenna trådalgssamhället. Dessa arter och miljöer är också relativt väl geografiskt representerade i skyddade områden i havsområdet. Däremot är skyddet ännu inte väl representerat för t ex estuarier, blottade ler- och sandbottnar, ängar av kärlväxter, kransalgsängar och stora perenna brunalg. För vissa arter och miljöer går det inte att säga något om skyddet är tillräckligt, eftersom det saknas kunskap om var och hur mycket av dem det finns. För livsmiljötyperna laguner, stora grunda vikar och sund, sandbankar och rev har Artdatabanken i uppdrag att ta fram nya dataunderlag. Kunskapsunderlag för marina fåglar och marina däggdjur (gråsäl och vikare) är under bearbetning, och förväntas vara klara under 2026–2027. Preliminära resultat visar dock på att s målnivåerna uppnått för dessa, men att skyddet inte alltid är helt rätt utformat för att skydda respektive art, det vill säga att det inte är funktionellt.

För de flesta arter och miljöer inom de djupa områdena går det inte att säga något om de är väl representerade i skyddade områden eller inte eftersom det saknas kunskaper om deras förekomst och utbredning. Även för de arter och livsmiljötyper som är väl representerade i de skyddade områdena så är det oklart om skyddet är sammanhängande och funktionellt.

Funktionalitet: är negativ påverkan effektivt reglerad i Bottniska vikens naturreservat?

I Bottniska viken har majoriteten av de marina naturreservaten minst fem påverkansfaktorer som bedöms vara otillräckligt reglerade. De påverkansfaktorer som främst behöver regleras bättre i havsområdets marina skyddade områden är sjöfart, militära aktiviteter, jakt och fiske samt fritidsbåtar och båtliv. Av de 30 marina naturreservaten i Bottniska viken var det endast 2 naturreservat som bedömdes ha en tillräcklig reglering.

Funktionaliteten för övriga skyddsformer t ex Natura 2000 har inte utvärderats systematiskt, för en generell bedömning se kapitel 6.1.1.

6.3.2 Egentliga Östersjön

Egentliga Östersjöns havsområde är det största av de tre havsområdena, och omfattar Stockholms, Östergötlands, Södermanlands, Gotlands, Kalmars, Blekinges samt i delar av Skånes län.

Övergripande status på skyddet i Egentliga Östersjön

Idag är 17% av den totala havsarealen i Egentliga Östersjön skyddad (Figur 8) och målet om 30% nås därmed inte. Sedan förra analysen (2015) har skyddet ökat från 5,4 %, vilket till stor del beror på inrättandet av Natura 2000-områden i den ekonomiska zonen.

Arbetet med att öka arealen skyddade områden i Egentliga Östersjön behöver fortsätta. Fokus framöver är också att säkerställa att skyddet är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt i havsområdet (Tabell 6). Arter och miljöer med hög biologisk betydelse behöver skyddas i större utsträckning, både kustnära och i ekonomisk zon. Skyddet är fortfarande ojämnt fördelat rent geografiskt. Skåne och Östergötlands län har högst andel skydd, Gotland och Kalmar län har lägst andel skydd. För att förbättra funktionaliteten i de skyddade områdena finns ett stort behov av att se över och vid behov revidera befintliga naturreservatsbeslut, och införa

mer ändamålsenliga regleringar för att minska negativ påverkan på ekosystem, livsmiljöer och arter.

Tabell 6. Sammanfattande bedömning av om nätverket skyddade områden i Egentliga Östersjön är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt.

Representativitet	Skyddet är störst i de grunda områdena, men arter och miljöer med hög biologisk betydelse behöver skyddas i större utsträckning. De djupa habitaterna är inte lika väl representerade, men här behövs ytterligare kunskap.
Ekologiskt sammanhängande	Befintliga analyser visar att nätverket inte är ekologiskt sammanhängande, men ytterligare kunskap och analyser behövs.
Funktionalitet	Stort fokus framöver på att uppdatera föreskrifter och skötselplaner så att skyddet blir ändamålsenligt och påverkan på känsliga arter och habitat minskar.

I Egentliga Östersjön är skyddet som störst i de grunda områdena, det vill säga grundare än 20 meter. Totalt 32% av arealen grunda mjukbottnar och 30% av arealen grunda hårbottnar omfattas av någon form av skydd. Djupa mjuk- och hårbottnar har en lägre andel skydd (14% respektive 19%). Även 2015 var skyddet som störst i de grunda områdena. Av Tabell 7 framgår att har skyddet ökat på alla djup och botten typer, även på de djupa områdena.

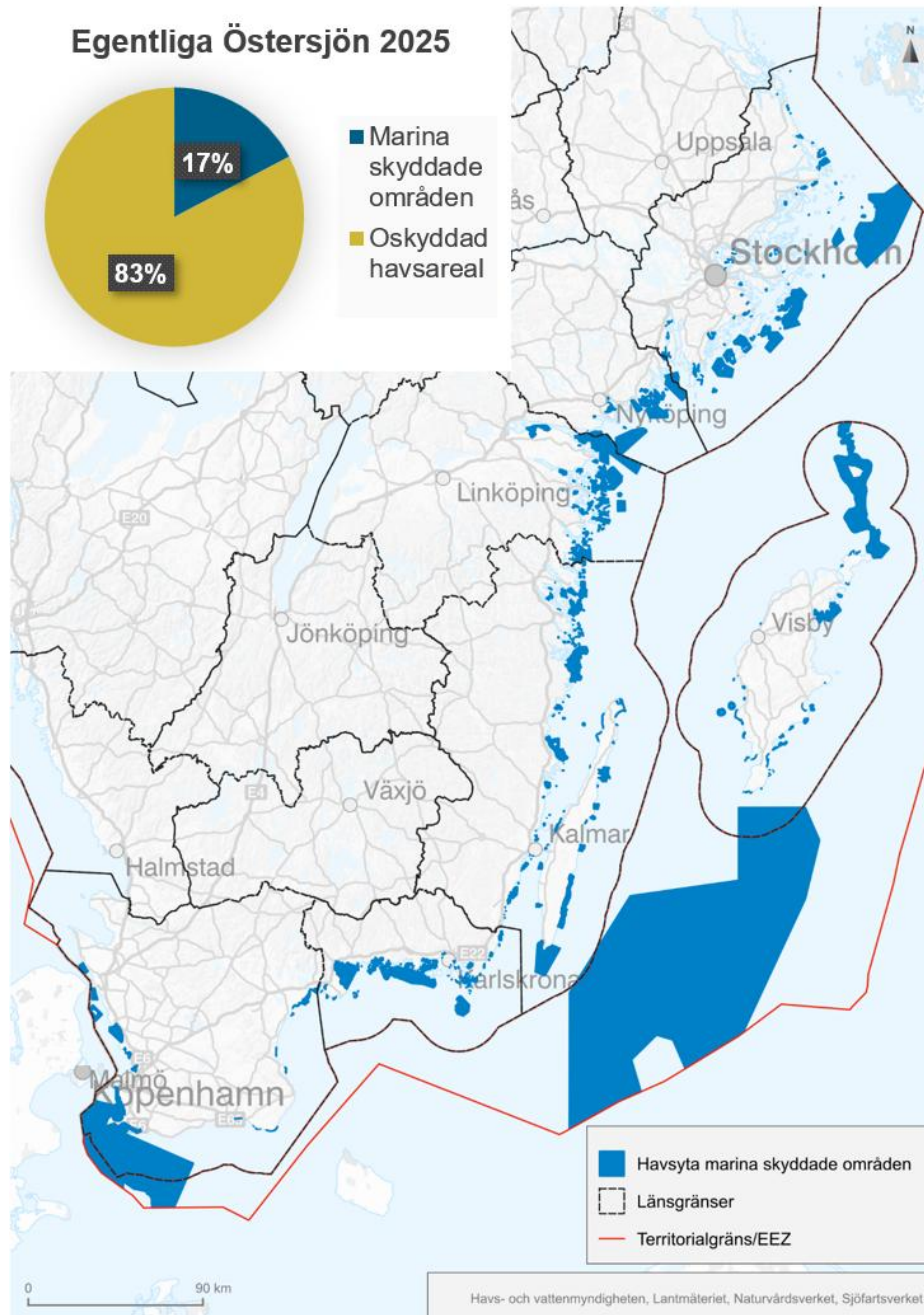
Tabell 7. Andel botten typ (%) inom marina skyddade områden 2015 och 2025 i Egentliga Östersjön

Bevarandevärde	Andel skydd 2015 (%)	Andel skydd 2024 (%)	Skillnad 2015 jmf 2024
Grunda mjukbottnar	24	32	+ 8
Djupa mjukbottnar	2	14	+ 12
Grunda hårbottnar	24	30	+ 6
Djupa hårbottnar	9	19	+ 10

De grunda miljöerna i Egentliga Östersjön utgör både de mest produktiva och mest hotade miljöerna. Här finns en hög biologisk mångfald och många olika miljöer och arter som bedömts som skyddsvärda.

Bedömning av om nätverket av skyddade områden i Egentliga Östersjön är representativt

Några av arterna och miljöerna är idag relativt väl representerade i skyddade områden. Det vill säga skyddade områden i Egentliga Östersjön omfattar relevanta andelar av vissa preciserade bevarandevärden, och de är också relativt väl geografiskt representerade i skyddade områden i havsområdet. Exempel på sådana miljöer är ler- och sandbottnar samt öar och skär.

Figur 8. Marina skyddade områden i Egentliga Östersjön 2024-12-31.

Däremot är skyddet av t ex ålgräsängar, estuarier och rekryteringsområden för kustlevande rovfisk såsom abborre och gädda ännu inte väl representerat. För vissa arter och habitat går det inte att säga något om skyddet är tillräckligt representativt, eftersom det saknas kunskap om deras förekomst. För livsmiljötyperna laguner, stora grunda vikar och sund, sandbankar och rev har HaV gett Artdatabanken i uppdrag att ta fram nya data. Kunskapsunderlag för marina fåglar och marina däggdjur (gråsäl och vikare) är under bearbetning, och väntas bli klara under 2026–2027. Preliminära resultat visar på att uppsatta målnivåer för flera av dessa nås, men att skyddet inte alltid är helt rätt utformat för att skydda respektive art, det vill säga att det inte är funktionellt.

För de flesta arter och miljöer inom de djupa områdena går det inte att säga om de är väl representerade i skyddade områden eftersom det saknas kunskap om deras utbredning.

Sedan förra regeringsuppdraget (2015) har Natura-2000 områdena Hoburgs bank och Midsjöbankarna samt Sydvästkånes utsjövatten inrättats, områden med stora arealer i den ekonomiska zonen (EEZ). Dessa områden bidrar till merparten av den areella ökningen av skyddet i Egentliga Östersjön sedan 2015. Hoburgs bank och Midsjöbankarna består av en mosaik av grunda sandbankar och rev. Området innefattar också djupområden med sedimentationsbottnar mellan bankarna. Bankarna är viktiga födosöks- och uppväxtområden för fisk och sjöfågel och tillsammans utgör de det viktigaste övervintringsområdet i Östersjön för den globalt hotade alfågeln samt en del av kärnområdet för den hotade Östersjöpopulationen av tumlare. Även Sydvästkånes utsjövatten är av betydelse som övervintrings- och rastområde för olika andfåglar, samt för tumlare. I år har regeringen tagit ett historiskt och framåtblickande beslut genom att inrätta den första marina nationalparken i Östersjön – Nämndöskärgårdens nationalpark i Stockholms län. Den omfattande nationalparken sträcker sig över hela 25 300 hektar, varav 97 procent utgörs av hav. Detta är en banbrytande satsning som stärker Sveriges ledarskap inom havs- och naturskydd och bidrar till att säkra mer välmående marina ekosystem för kommande generationer.

Dock återstår mycket arbete och även för de arter och livsmiljöer som är väl representerade i de skyddade områdena är det oklart om skyddet är sammanhängande och funktionellt.

Många av arterna och habitaterna i Öresund är jämfört med Östersjöns mer marina och liknar därför biologiskt sett mer det marina livet i Västerhavet. Därför presenteras de kvalitativa aspekterna av skyddet för arter och habitat i Öresund i kapitlet om Västerhavet.

Funktionalitet: är negativ påverkan effektivt reglerad i Egentliga Östersjön skyddade områden?

I majoriteten av de marina naturreservaten i Egentliga Östersjön förekommer minst fyra-fem olika påverkansfaktorer som bedöms vara otillräckligt reglerade för att trygga statusen för preciserade bevarandevärden. De påverkansfaktorer som behöver regleras bättre är bl a sjöfart, militära aktiviteter, fiske och jakt, samt fritidsbåtar och båtliv. Inget av de 60 marina naturreservat som ingick för i utvärderingen för Egentliga Östersjön, bedömdes vara tillräckligt reglerat.

Funktionaliteten för övriga skyddsformer t ex Natura 2000 har inte utvärderats systematiskt, för en generell bedömning se kapitel 6.1.1.

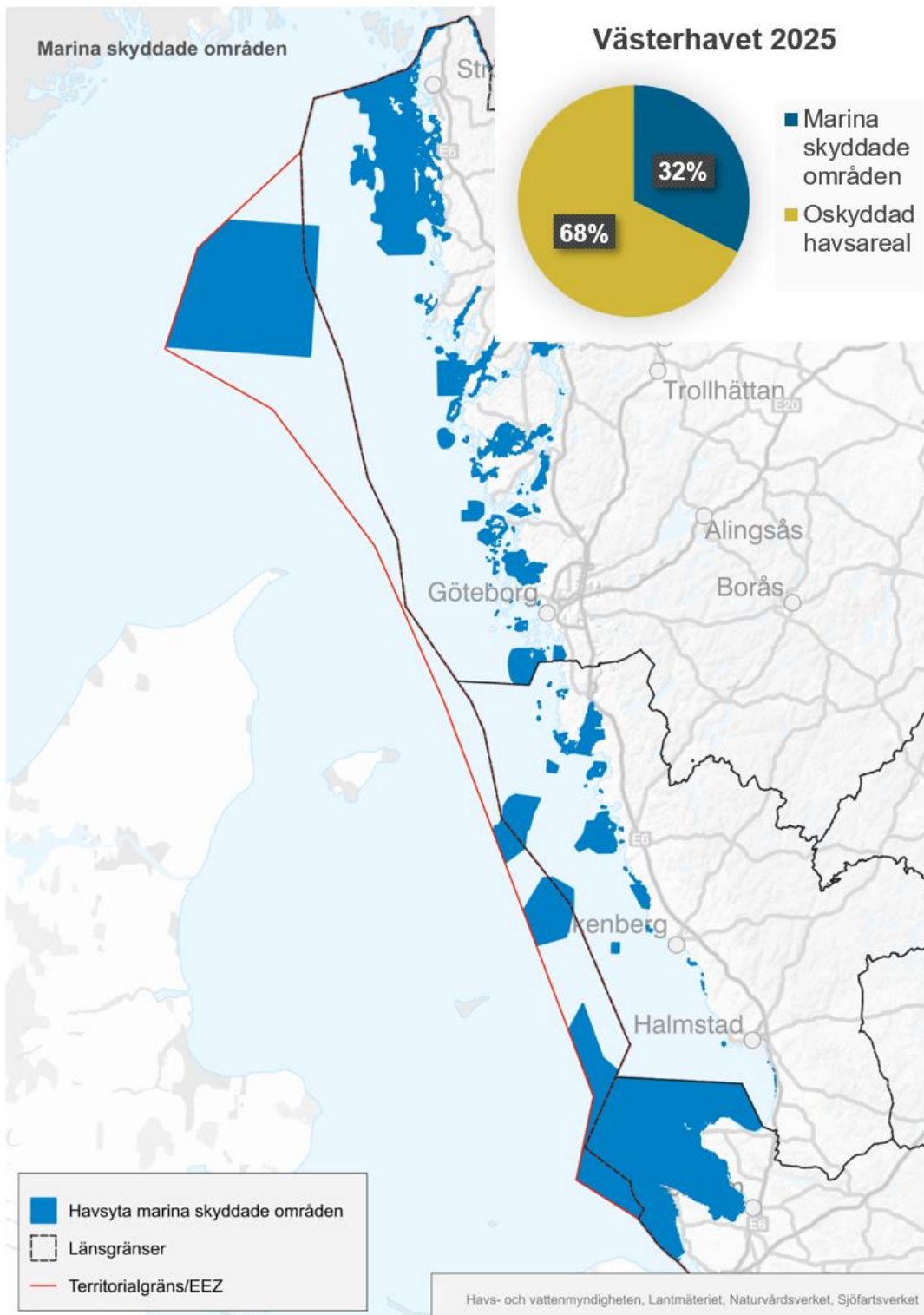
6.3.3 Västerhavet

Västerhavet omfattar Kattegatt och Skagerrak⁷. Från Kullen i söder, till gränsen mot Norge i norr och till Danmark i väster. Landområdet innanför Västerhavet består av Västra Götaland, Halland och en mindre del av Skåne län.

Kvantitativa mått på hur arealen och andelen skydd fördelas utifrån administrativa gränser säger litet om hur skyddet ser ut och fungerar för de arter och livsmiljöer man vill bevara. För att kunna utvärdera och förbättra skyddet behöver man utgå från förekomst och utbredning av livsmiljöer och arter. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Halland och Skåne har tagit fram en gemensam

⁷ Karta finns i Bilaga 1 Metodik. Även Öresund ingår i Västerhavet för bedömningen av hur representativt och ekologiskt sammanhängande nätverket av skyddade områden är.

strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet (Länsstyrelserna, 2021c). I denna strategi räknas Öresund till Västerhavet, detta eftersom Öresund biologiskt mer hör ihop med Västerhavet än Östersjön.

Figur 9. Marina skyddade områden i Västerhavet 2024-12-31.

Övergripande status på skyddet i Västerhavet

I havsområdet är andelen skydd idag 32 % av den totala havsarealen, och målet om minst 30% skydd uppnås därmed (Figur 9). Sedan 2015 har den skyddade arealen ökat med 11%, mycket tack vare tillkomsten av Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde. De största skyddade arealerna finns i grunda kustnära områden, det vill säga områden som är grundare än 20 meter. Nära hälften av arealen grunda mjukbottnar respektive grunda hårbottnar omfattas av skydd (se Tabell 8).

Tabell 8. Andel bottenotyp (%) inom marina skyddade områden 2015 och 2024 i Västerhavet.

Bevarandevärde	Andel skydd 2015 (%)	Andel skydd 2024 (%)	Skillnad 2015 jmf 2024
Grunda mjukbottnar	21	46	+ 25
Djupa mjukbottnar	19	24	+ 5
Grunda hårbottnar	45	48	+ 3
Djupa hårbottnar	39	39	-

Även om andelen skydd i Västerhavet arealmässigt uppnår målet om minst 30%, återstår mycket arbete för att säkerställa att skyddet också är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt (Tabell 9). Skyddet är fortfarande ojämnt fördelat rent geografiskt, och fler områden behöver skyddas i utsjön. Kunskapen om många arter och miljöers utbredning och livsbetingelser i Västerhavet behöver förbättras, vilket i sin tur förutsätter tillgång till djupdata och substrat. Den omfattande sekretessen gällande djupdata är försvårande i det kunskapsuppbyggande arbetet.

Tabell 9. Sammanfattande bedömning av om nätverket skyddade områden i Egentliga Östersjön är representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt.

Representativitet	Skyddet är inte ekologiskt representativt, sett till alla livsmiljöer, arter och biologisk mångfald i havsområdet. Arter och miljöer som finns i grunda kustnära områden har bäst representativitet, men även där finns brister. I utsjön behöver fler områden skyddas.
Ekologiskt sammanhängande	Befintliga analyser visar att nätverket inte är ekologiskt sammanhängande, men ytterligare kunskap och analyser behövs.
Funktionalitet	Det finns ett stort behov av att se över regleringarna i befintliga marina skyddade områden.

Hoten mot bevarandevärdena i Västerhavet är många och komplexa, såsom klimatförändringar (havsförurning, ökad vattentemperatur och havsnivåhöjning), övergödning, exploatering, marint skräp och fiske. Det växande marina fritidslivet samt sjöfarten sätter ytterligare press på marina arter och miljöer. Det pågår en mycket snabb tillväxt av olika fysiska strukturer i Västerhavet vilket leder till omfattande påverkan på grunda vattenmiljöerna, något som också har accelererat under senaste åren. HaV kommer inom kort publicera en rapport kring denna fråga.

Det finns ett stort behov av mer ändamålsenliga regleringar i marina skyddade områden för att minska negativa effekter av mänskliga aktiviteter och därigenom förbättra funktionaliteten av det marina områdesskyddet. Det finns också stort behov av övergripande åtgärder som bidrar till en förbättrad havsmiljö. Många av dessa har länsstyrelserna själva inte rådighet över.

Bedömning av om nätverket av skyddade områden i Västerhavet är representativt

I Västerhavets strategi definieras de livsmiljöer och arter som tillsammans representerar den biologiska mångfalden i Västerhavet, inklusive Öresund, och som länsstyrelserna förbundit sig att skydda (Länsstyrelserna, 2021c). Dessa arter och miljöer (prioriterade bevarandevärden) är därför av särskild vikt att inkludera i nätverket av marina skyddade områden. Exempel på bevarandevärden som har identifierats som mest prioriterade att bevara är grunda mjukbottenar med ålgräsängar, ostron- och musselbankar, djupa revmiljöer, bubbelrev, sjöpennebottenar och viktiga områden för tumlare, sjöfågel och fisk.

I Västerhavet råder nära oceaniska förhållanden vilket ger upphov till en stor artrikedom, och i havsområdet återfinns en stor del av Sveriges marina flora och fauna. Här finns därmed många prioriterade bevarandevärden som inte finns någon annanstans i svenska vatten, av vilka många också har en mycket begränsad utbredning på grund av sina specifika livsegenskaper. För att skyddet ska vara representativt för sådana bevarandevärden, kan alla eller flertalet förekomster behöva skyddas.

Några prioriterade bevarandevärden i Västerhavet är idag relativt väl representerade inom skyddade områden. Skyddet för både ålgräs och blåmusselbankar har förbättrats något sedan strategin togs fram, bland annat genom inrättande av flera biotopskyddsområden. Nya studier av ålgräs har dock visat på en oväntat hög genetisk diversitet (Jahnke et al, 2020; Faust & Jahnke, 2025, Faust et al., 2025) , vilket också behöver beaktas i skyddsarbetet. Även sjöpennebottenar är ganska väl representerade inom skyddade områden i Västerhavet, medan andra prioriterade bevarandevärden, såsom exempelvis tareskogar, är mindre väl representerade.

För många arter och habitat är kunskapsbristen omfattande, och det går därmed inte att säga något om huruvida skyddet är representativt. Detta gäller i synnerhet arter som lever i djupare områden, såsom svampdjur och rödlistade hornkoraller, samt broskfiskar. För livsmiljötyperna laguner, stora grunda vikar och sund, sandbankar och rev har Artdatabanken i uppdrag från HaV att ta fram nya nationella underlag, som kan ge bättre kunskap om hur representativt skyddet är i Västerhavet.

Sammanfattningsvis så är inte alla de arter och livsmiljöer som representerar den biologiska mångfalden i Västerhavet, inklusive Öresund, tillräckligt väl representerade inom skyddade områden. Arter och miljöer som finns i grunda kustnära områden har bäst representativitet, men även där saknas fortfarande kunskap. Ute i territorialhavet behöver fler områden skyddas för att uppnå en god representativitet.

Funktionalitet: är negativ påverkan effektivt reglerad i Västerhavets skyddade områden?

Exploatering, t ex i form av byggnation och muddring med mera, är ett betydande hot mot många marina bevarandevärden, särskilt i kustnära områden. Ofta finns regler mot exploatering på land, medan det saknas i den marina miljön. Många äldre naturreservat i Västerhavet saknar i dagsläget ett ändamålsenligt skydd och det krävs ett omfattande arbete att se över sådana områden, och uppdatera föreskrifter och skötselplaner så att skyddet blir funktionellt.

I Västerhavet utgör bottentrålning en betydande negativ påverkansfaktor på många marina naturvärden. Förutom bottentrålningens direkta fysiska påverkan på bottenlevande organismer, är också indirekt påverkan i form av resuspension/sedimentation ett stort hot för många arter och miljöer. På västkusten gjordes redan 2004 en utflyttning av trålgränsen, och det har också

genomförts en rad områdesspecifika åtgärder i syfte att minska påverkan av trålning på bottenhabitat inom skyddade områden. I Skagerrak kan Natura 2000 områdena Koster-Väderfjorden, Gullmarsfjorden samt Bratten särskilt nämnas. I Kattegatt har under senare år ett omfattande arbete bedrivits för att genomföra fiskeregleringar på utsjöbankarna Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank samt Morups bank, som innebär dels förbud mot fiske i vissa zoner och begränsning av redskap i övriga zoner. Snart finns EU-reglering på plats som innebär ett totalt nätfiskeförbud i dessa Natura 2000 områden. Skydd finns därmed på plats med avseende på risk för bifångst av tumlare och sjöfågel samt skydd för havsbotten.

I större delen av Nordvästra Skånes havsområde finns fiskeregleringar till skydd för havsbotten, sjöfågel och tumlare, och ytterligare regleringar kommer snart att vara på plats i resterande delar.

6.3.4 *Ett ekologiskt sammanhängande nätverk av marina skyddade områden?*

För bedömningen av ett ekologiskt sammanhängande nätverk är havsområdena Bottniska viken och Egentliga Östersjön sammanslagna, eftersom relevant kunskapsunderlag inkluderar hela Östersjön.

Östersjön

Generellt kan sägas att Östersjöns arter uppvisar en mångfald av spridningsmönster eftersom området i varierande grad präglas av både sötvattens- och brackvattensarter samt marina arter, som har unika anpassningar till den varierande miljön.

Analysen visar att nätverket av marina skyddade områden i Östersjön i nuläget inte är ekologiskt sammanhängande (Jonsson et al., 2020). Dessutom anses majoriteten av de skyddade områdena vara för små för att arter ska kunna sprida sig mellan olika lämpliga habitat inom varje marint skyddat område (Berkström, Sacre & Bergström, 2022). För några få arter, med möjlighet att sprida sig långt, visar analyser att spridning inom nätverket är möjligt (HELCOM, 2016).

Det saknas fortfarande en del kunskap om spridningen av arter i svenska hav samt metoder för att analysera om nätverket är sammanhängande. Därför kan inte kvalitetsaspekten av nätverket idag fullt ut utvärderas, utan det behöver göras när ny kunskap finns tillgänglig.

Västerhavet

Det är först på senare år som metoder för att inkludera konnektivitet⁸ i design och förvaltning av nätverk av skyddade områden har börjat användas för marina miljöer, och mycket metodutveckling återstår. HaV och länsstyrelserna kan därför idag inte fullt ut utvärdera nätverkets konnektivitet i Västerhavet, utan ytterligare kunskap och forskning behövs. Det behövs även bättre kartor över var olika bottenmiljöer finns för att kunna koppla ihop modeller över konnektivitet i nätverket av skyddade områden och potentiella områden att skydda i framtiden. En särskild ansats behövs för att ta fram modeller som går att använda i skärgårds- och fjordområden, eftersom sådana områden inte täckts in i befintliga studier.

De studier av konnektivitet som hittills gjorts i Västerhavet baseras på larvspridningsmodeller. I en studie från 2015 utvärderades vilka nya skyddsområden som bäst skulle förstärka konnektiviteten mellan existerande skyddade områden i Västerhavet (Moksnes, Nilsson Jacobi &

⁸ Konnektivitet är synonymt med begreppet ekologiskt sammanhängande

Jonsson, 2015). Resultaten från analysen visade bland annat att områden runt Laholmsbukten och Skälderviken utgör nyckelområden för larvspridning och konnektivitet i Västerhavet, och att dessa områden skulle utgöra de bästa tillskotten inom svenska vatten för det existerande nätverket av marina skyddade områden. Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde täcker i stort sett in det identifierade området.

Corell (2017) gjorde på uppdrag av länsstyrelserna en kompletterande studie för att undersöka konnektiviteten mellan de marina skyddade områdena Bratten, Kosterfjorden-Väderöfjorden och Gullmarsfjorden i Skagerrak. Studien visar att konnektiviteten är god mellan de tre skyddade områdena, men att det främst gäller larver som sprids i mer grundgående havsströmmar. De mer djupgående larverna följer i högre utsträckning den norska kustströmmen ut till Nordsjön. Vilket ställer krav på ett utökat internationellt samarbete i arbetet med att skydda områden för att uppnå god konnektivitet.

6.3.5 Fiskeregleringar i marina skyddade områden

HaV arbetar löpande med att införa fiskeregleringar i skyddade områden för att uppnå deras bevarandemål. Detta görs både nationellt och, när andra EU-länder har rätt att fiska, inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Effektiva fiskeregleringar minskar negativ påverkan på arter och livsmiljöer och ökar därmed funktionaliteten av det skyddade området. HaV har tagit fram en vägledning för fiskereglering i marina skyddade områden (HaV, 2013). Sedan 2014 har HaV haft flera uppdrag från regeringen att införa fiskeregleringar i marina skyddade områden. Här följer en kort sammanfattning.

Arbetssätt – plattformsmodell

För att effektivisera arbetet föreslog HaV 2017 att fiskereglering för marina skyddade områden ska hanteras havsområdesvis. Genom så kallade plattformar för Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet samlas alla områden inom respektive havsområde i en gemensam process. Detta underlättar vid samråd, datainsamling och i EU-förhandlingar.

Behov av fiskereglering för att nå bevarandemålen

Länsstyrelserna har på uppdrag av HaV bedömt behovet av fiskereglering utifrån fiskeaktivitet och områdenas bevarandemål. Länsstyrelserna identifierade behov av fiskereglering i cirka 30 av drygt 300 områden. Bedömningarna varierade, vilket ledde till att regionala workshops genomfördes och därefter till att länsstyrelser hemställde till HaV om att införa specifika regleringar. I vissa fall krävdes att HaV samrådde med andra medlemsstater för att införa fiskeregler. HaV har gått vidare med samtliga förfrågningar från länsstyrelser om att reglera fiske för att nå bevarandemålen inom ramen för plattformsarbetet. Vid årsskiftet 2020/2021 remitterades totalt 35 skyddade områden; 13 i Västerhavet, 17 i Egentliga Östersjön och 5 i Bottniska viken. För svenska marina skyddade områden där andra medlemsstater har rätt att fiska återstår det en del arbete innan EU-regleringar är på plats.

I en enkät 2014 ombads länsstyrelserna föreslå områden som skulle kunna utgöra marina skyddade områden utan lokal mänsklig påverkan - så kallade opåverkade områden, som kan vara lämpade för strikt skydd med totalt fiskeförbud.

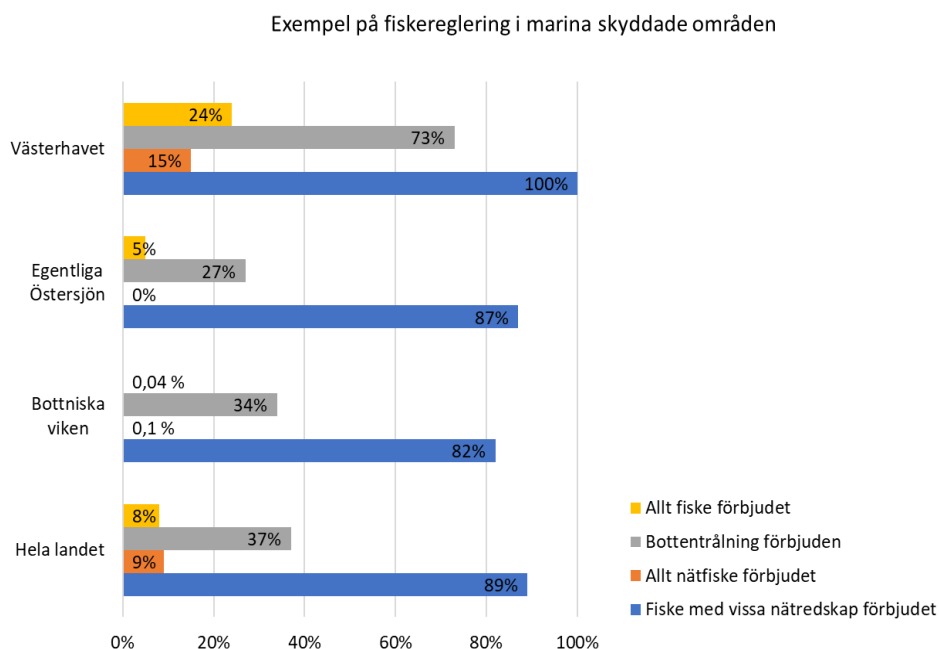
Kontroll, tillsyn och uppföljning

HaV övervakar yrkesfisket genom VMS (satellitövervakning) och AIS (radiosignaler). Dessa system ger data i realtid som analyseras för att upptäcka överträdelser. EU kräver att alla förslag om fiskereglering i marina skyddade områden även innehåller detaljer för hur efterlevnad ska kontrolleras.

För att bedöma om fiskeregleringar har effekt på bevarandemålen behövs uppföljning. Sedan 2018 har SLU Aqua i uppdrag av HaV att följa upp effekterna i flera Natura 2000-områden i Västerhavet (ex. Koster-Väderöfjorden, Bratten, utsjöbankarna i Kattegatt). Undersökningar görs vart tredje år, med utvärderingar vart sjätte. Första utvärderingen sker 2025. I Bratten har fiskeregleringarna lett till både förändrade fiskemönster hos svenska fartyg och en ökad förekomst av bottenlevande djur i fiskefria zoner. Motsvarande uppföljning behövs i Östersjön och även utvecklas och anpassas i takt med nya fiskeregleringar införs, till exempel för att minska bifångst av tumlare.

Olika typer av fiskereglering

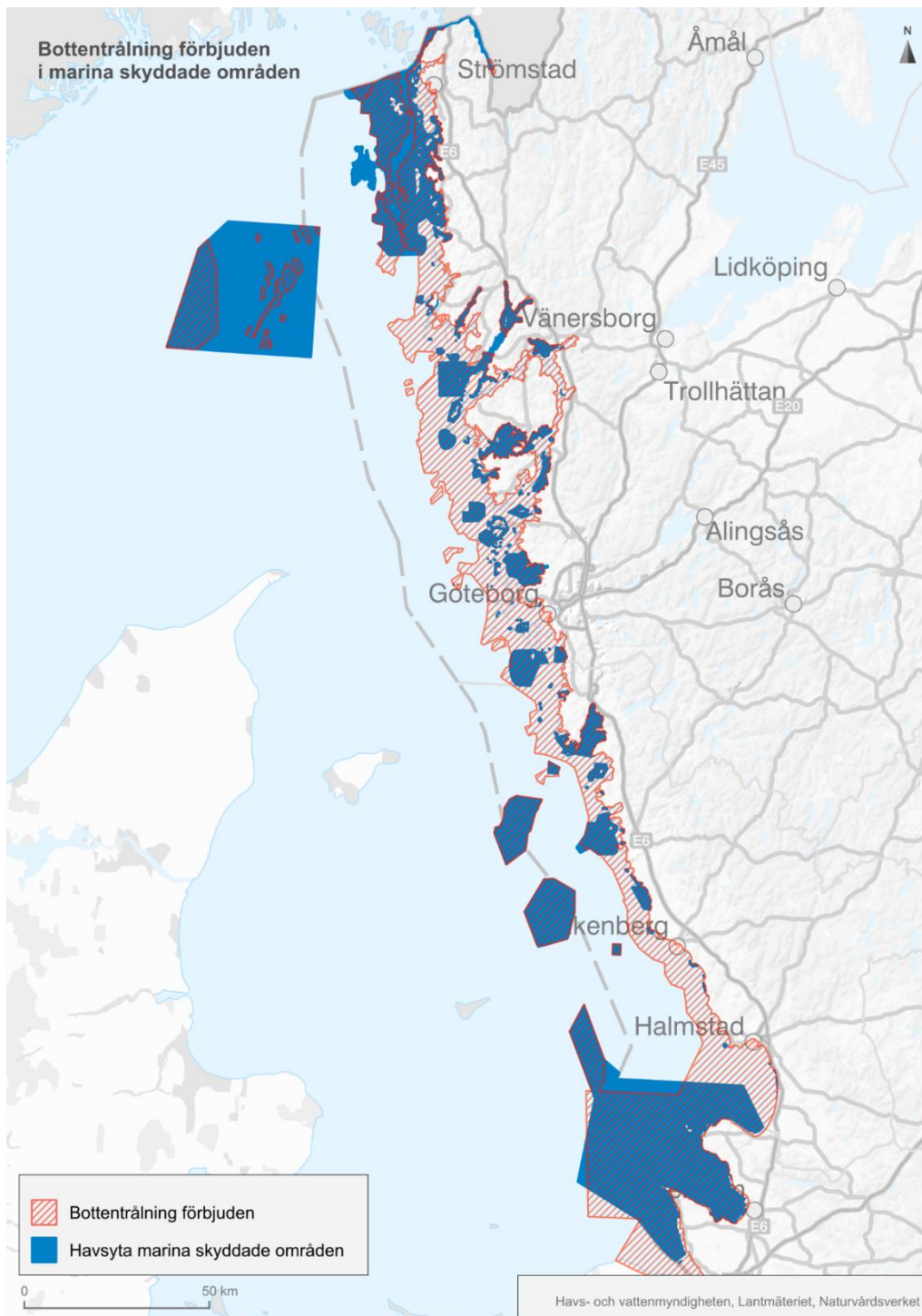
I marina skyddade områden har olika typer av fiskeregleringar införts för att trygga bevarandevärden (se Bilaga 2, tabell 1). Dessutom omfattas skyddade områden av olika fiskeregleringar som är allmänt förekommande längs den svenska kusten utifrån ett fiskförvaltningsperspektiv. I Figur 10 visas de vanligaste fiskeregleringarna i marina skyddade områden. Dessa är förbud mot bottentrålning och olika typer av nätfiskeförbud. Förutom dessa kan även andra regleringar förekomma t ex totalt förbud mot fiske, eller periodvisa stängningar eller förbud mot vissa maskstorlekar. Skillnaderna mellan havsområden är stora; exempelvis är allt fiske förbjudet i 24 % av de marina skyddade områden i Västerhavet, medan motsvarande procent i Bottniska viken är 0,04 %.

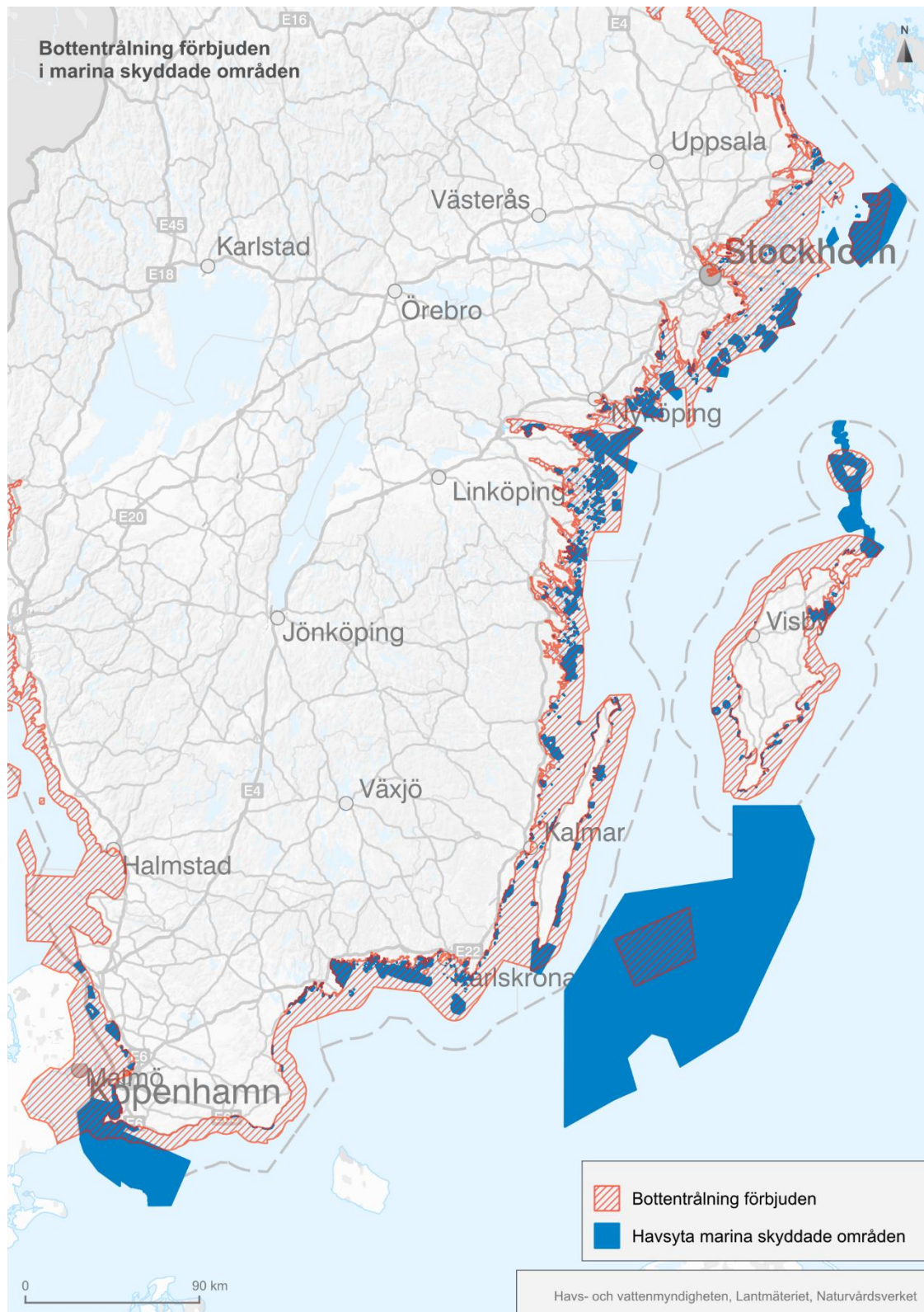
Figur 10. Staplarna visar andel i procent av arealen marina skyddade områden som omfattas av fiskereglering enligt fiskelagstiftningen, redovisat per havsområde och sammanslaget för hela landet.

Förbud mot bottentrålning

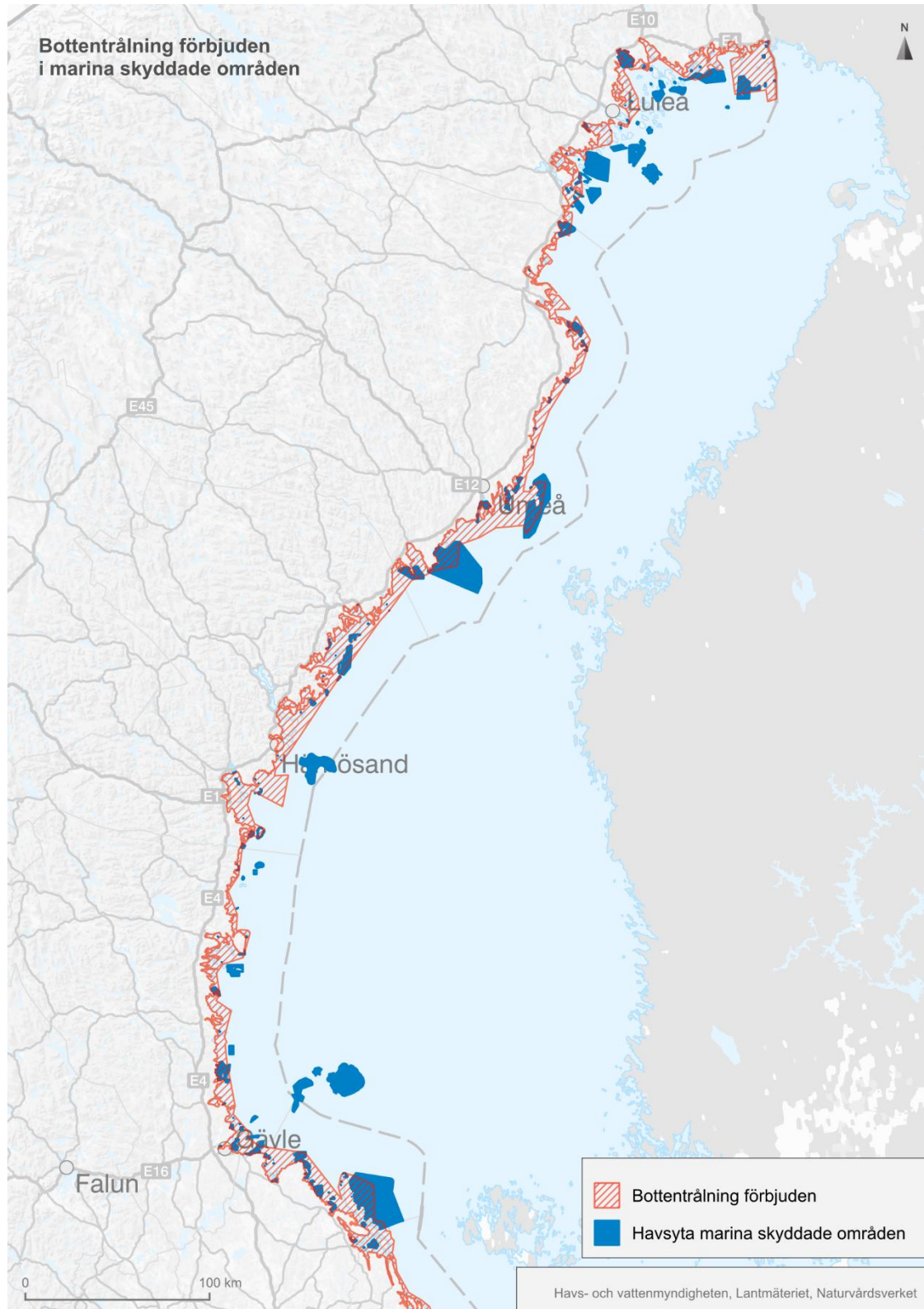
I kartorna nedan (Figur 11, Figur 12, Figur 13) framgår de marina skyddade områdena samt områden där bottentrålning är förbjudet. I praktiken kan också bottentrålning vara begränsat genom annan reglering än ett direkt förbud, till exempel kan stopp för torskfiske i Östersjön har inneburit att bottentrålning idag används i mindre omfattning än vad som tidigare varit fallet. I bilaga 2 Fiskereglering finns mer information om bottentrålning inom marina skyddade områden.

Figur 11. Västerhavet - marina skyddade områdena samt områden där bottentrålning är förbjudet.

Figur 12. Egentliga östersjön - marina skyddade områdena samt områden där bottentrålning är förbjudet.

Figur 13. Bottniska viken - marina skyddade områdena samt områden där bottentrålning är förbjudet.

Utökat förbud mot bottentrålning

Regeringen har beslutat att införa generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen med möjlighet till vissa undantag som träder i kraft den 1 juli 2026. Av ändringar i fiskeförordningen framgår att det är HaV som får föreskriva om undantag från förbudet förutsatt att syftet med skyddet inte motverkas. Innan HaV föreskriver om eventuella undantag ska myndigheten samråda med de myndigheter eller kommuner som ansvarar för områdes-skyddet.

Mål - ett funktionellt marint skydd

HaV bedömer att de flesta marina skyddade områdena idag omfattas av ett funktionellt skydd vad avser reglering av fiske. Detta är dock en nulägesbild som kan komma att förändras av flera anledningar. I plattformsarbetet framgick att flera länsstyrelser såg behov av att ta fram ny kunskap för att kunna göra förnyade bedömningar kring behovet av att reglera fiske i marina skyddade områden. I takt med att ny kunskap tas fram kan nya behov av uppdatering eller införande av ny reglering uppstå. Detsamma gäller vid beslut om att införa nya marina skyddade områden.

7 Diskussion

Skyddet av akvatiska miljöer ska bidra till en blå-grön infrastruktur där värdefulla livsmiljöer bevaras och konnektiviteten i landskapet stärks. Då kan arter röra sig mellan land, sjöar, vattendrag och hav, och ekosystemen blir mer motståndskraftiga mot klimatförändringar. Detta ger också viktiga ekosystemtjänster som dricksvatten, friluftsliv, fiske, skydd mot översvämningar, vattenrening och biologisk mångfald.

Sverige har, i enighet med krav från EU, åtagit sig att bidra till att skydda minst 30 % av vattenmiljöerna till 2030, varav 10 % med strikt skydd. Men skyddade arealer i sig stoppar inte automatiskt förlusten av biologisk mångfald – huvudsyftet med områdesskyddet. För att nå målen krävs ett kunskapsbaserat, kvalitativt och flexibelt arbetssätt, som genomsyrar både planering, inrättande och förvaltning av skyddade områden. Införande av strikt skydd ska uppgå till 10 % till 2030 och idag har inte ett enda strikt skyddat område pekats ut i svenska vatten. Utpekande av andra effektiva skyddsåtgärder (OECM) kan potentiellt öka takten mot arealmålen om minst 30% skydd till 2030.

Ett helhetsperspektiv från källa till hav behövs för att skapa ett representativt, funktionellt och ekologiskt nätverk av skyddade områden. Nationell styrning bör säkerställa att skyddet av akvatiska miljöer prioriteras regionalt och integreras med det terrestra områdesskyddet. Under många år har fokus varit mer på skog vilket är viktigt, men det har lett till att skyddet av akvatiska miljöer inte har prioriterats lika högt.

Ett sammanhängande nätverk av skyddade områden ger ett starkare skydd än enskilda områden. Nätverket gör det möjligt för arter att sprida sig, ökar chansen till återhämtning och stärker ekosystemens resiliens. Detta är särskilt viktigt i en tid när klimatförändringar förändrar arters utbredning och påverkar ekosystemens struktur, både direkt och indirekt.

I Sveriges nätverk av skyddade områden ingår både land och vatten, eftersom få skyddade områden består av enbart vatten eller land. Genom att analysera de skyddade områdena och arbeta kunskapsbaserat kan nätverket kompletteras med arter och livsmiljöer som är i behov av mest skydd.

Klimatförändringar och dess effekter kommer att leda till förändrade utbredningsgränser för flera organismer och omstruktureringar av ekosystemen. Förutom direkta effekter på enskilda arter har klimatförändringar också indirekta effekter, och potentiellt också kaskadeffekter, på nyckelarter i ekosystemet. Med tanke på klimatförändringarna, är det ännu viktigare med ett ekologiskt representativt och sammanhängande områdesskydd – som tryggar välmående hav, sjöar och vattendrag, med friska undervattensängar, mussel- och fisksamhällen och biologisk mångfald. I dessa områden behöver påverkan på naturvärden minimeras och flera åtgärder förutom områdesskydd, behövs för att stärka kvaliteten på hela havsområdet. Åtgärder för att skydda akvatiska miljöer är också åtgärder för att motverka klimatförändringar, eftersom välmående akvatiska miljöer kan buffra mot effekterna av ett ändrat klimat. Studier visar att områdesskydd med relevant och funktionellt skydd kan vara ett effektivt verktyg för att begränsa klimatförändringar (IPBES, 2019; Noss et al., 2015; Svancara et al., 2005).

Det finns ett stort behov av att revidera befintliga akvatiska naturreservat för att minska negativa effekter av mänskliga aktiviteter och därigenom förbättra funktionaliteten av områdesskyddet. Det är dock viktigt att betona att alla hot mot bevarandevärdena inte går att reglera med beslut om områdesskydd, som exempelvis övergödning och klimatförändringar.

Sverige behöver stärka uppföljningen av skyddade områden för att säkra resultat och långsiktig effekt. Förvaltningen kräver systematisk kontroll av om åtgärder och regler fungerar, särskilt i havsmiljöer där påverkan är svår att spåra och kan bero på övergödning, klimatförändringar eller överfiske. För att uppföljningen ska bli meningsfull krävs långsiktig finansiering och planering samt nationell samordning. Utan detta riskerar Sverige att missa sina mål och åtaganden för att skydda vattenmiljön.

8 Slutsatser

Redovisningen visar på tydliga framsteg de senaste 10 åren i genomförandet av akvatiskt områdesskydd, men mycket arbete återstår. I nuvarande takt nås 30 % skydd av marina miljöer om 20 år och av limniska miljöer först om 40 år. För att nå målen till 2030 krävs både att takten ökar och att områdesskyddsarbetet resursätts långsiktigt, samt får en effektivare styrning och organisering på nationell och regional nivå.

Det är också viktigt att förstå att områdesskydd är tidskrävande. Kartläggningar, dialog med markägare och samråd tar tid, liksom naturens återhämtning – särskilt i miljöer som redan är påverkade. Resultaten kan därför dröja, även om arbetet intensifieras.

8.1 Akvatiskt skyddade områden – viktiga för hela nätverket av skyddade områden

Kunskapsläget om hur arter sprids och hur nätverken av livsmiljöer hänger ihop räcker inte för att bedöma om nätverket av skyddade områden är ekologiskt sammanhängande. Mer kunskap

behövs om hur arter, system, barriärer och regioner är kopplade – och hur klimatförändringar påverkar detta.

Akvatiska miljöer är en integrerad del av hela nätverket av skyddade områden i Sverige. Dessutom är livsmiljöer och arter ofta beroende av både land- och vattenmiljöer, därför är det viktigt att inkludera hela nätverket av skyddade områden i analyser av sammanhängande och funktionellt skydd. För det krävs framförallt utökad samverkan mellan Naturvårdsverket, HaV och länsstyrelserna och en samordnad nationell styrning av områdesskyddsarbetet

8.2 Vägen framåt för att åtgärda brister i skyddet av limniska miljöer

HaV rapporterade 2017 i regeringsuppdraget ”Skydd av värdefulla sjöar och vattendrag”, att stora brister förelåg i det långsiktiga skyddet av Sveriges mest värdefulla vattenmiljöer. HaV poängterade att skyddet av vattenmiljöer måste ges högre prioritet och att länsstyrelserna behöver riktade resurser samt bättre vägledning. År 2022 antogs en ny nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden för att åtgärda de brister som identifierats.

Sedan 2017 har antalet naturreservat som syftar till att skydda limniska miljöer mer än fördubblats och uppgick år 2024 till 228 stycken. Dock går arbetet långsamt och arealen skyddade sjöar och vattendrag har bara ökat cirka 1% mellan år 2016 och 2025.

De viktigaste åtgärderna för att nå miljömålen är:

- **Fortsatt skydd av Sveriges mest värdefulla sjö- och vattendragmiljöer**, många utpekade vattenmiljöer med höga värden är fortfarande oskyddade eller har ett svagt skydd.
- **Säkerställ att sjöar och vattendrag får ett bra skydd** för sina värden – akvatiskt inriktade naturreservat.
- **Se över och stärk skyddet** av redan skyddade sjöar och vattendrag i naturreservat
- **Genomför ett funktionellt och gärna landskapsinriktat områdesskydd** som inkluderar olika livsmiljötyper och arter som är beroende av varandra. Tänk bort från det traditionella sättet att arbeta och satsa på funktionalitet och ekosystem. Skog, våtmarker, sjöar och vattendrag och även ofta kustnära marina miljöer är beroende av varandra och ingår i samma ekosystem.
- **Skydda fler övergångsmiljöer** som är underprioriterade i områdesskyddet men är av särskild betydelse och hot-spots för arter. Särskilt viktiga övergångsmiljöer är övergången mellan land och vatten och mellan vattendrag och kustmiljöer. De kustmynnande vattendragen och deras estuarier och deltan är särskilt viktiga för många av Östersjöns fiskarter.
- **Planera skyddet från källa till hav och från hav till källa**, dela inte upp skyddet mellan marina och limniska miljöer.
- **Fortsätt arbetet med kunskapsunderlaget Värdefulla vatten** om sjöar och vattendragmiljöer och deras värden. Underlagen är av avgörande betydelse för det kommande arbetet med att skydda och bevara vattenmiljöer.
- **Analysera de skyddade områdenas representativitet och åtgärda brister** i skyddet
- **Arbeta strategiskt och avrinningsområdesvis med att planera och genomföra skydd av sjöar och vattendrag i ett nära samarbete med åtgärdsarbetet** för att åstadkomma mer nytta.

8.3 Vägen framåt för att åtgärda brister i skyddet av marina miljöer

För att uppnå målen med marint skydd krävs både att arealen skyddade områden blir större och att skyddsbesluten inkluderar tillräcklig reglering samt fler riktade restaureringsåtgärder. Regleringen av negativ påverkan är ofta otillräcklig och kunskapsunderlaget har brister, särskilt för djupare havsområden. Det behövs också uppföljning av bevarandemål, bättre datadelning och ökad samverkan mellan myndigheter för att skyddet ska bli effektivt.

Enligt den marina handlingsplanen (HaV, 2016a) kan funktionaliteten, dvs hur effektiv förvaltningen är i marina skyddade områden, utvärderas genom att man bedömer hur effektiva de införda skyddsåtgärderna är och hur de gemensamt bidrar till att nå uppsatta bevarandemål. Då (2016) föreslogs att för att kunna utvärdera och rapportera bevarandemålen status behövs en mer samordnad uppföljning både inom och utanför skyddade områden. Det pågår punktvis uppföljning, men det saknas fortfarande en samordnad nationell infrastruktur för uppföljning.

De viktigaste åtgärderna för att nå miljömålen är:

- **Utöka skyddet för biologiskt viktiga arter och livsmiljöer** (t.ex. estuarier och kransalgsängar i Bottniska viken, ålgräsängar och rekryteringsområden för kustlevande rovfisk i Egentliga Östersjön samt djupare områden och områden ute i territorialhavet i Västerhavet).
- **Skapa ekologiska korridorer** mellan isolerade skyddade områden. Kartläggning och analyser krävs för detta.
- **Stärk föreskrifter och reglering** för otillräckligt reglerade påverkansfaktorer (t.ex. jakt och fiske)
- **Integrera akvatiskt skydd med landbaserade åtgärder** för att adressera övergödning och andra gränsöverskridande hot.
- **Uppdatera handlingsplanen för marint skydd (2016)** med tydligare mätbara mål och en nationell strategi för uppföljning. Detta är en del av regeringsuppdraget.
- **Öka tillgången till information om djup och bevarandevärden.** Den omfattande sekretessen är ett stort hinder i kunskapsuppbyggandet. Adressera den frågan samtidigt som ökad insamling av information pågår, det vill säga kartläggning av arter och livsmiljöer.

9 Ordlista – begrepp som förekommer i rapporten

Akvatisk

Marina och limniska vattenmiljöer. Något som hör samman med eller är bildat i vatten och vattenmiljöer.

Akvatiskt områdesskydd

Skydd av vattenmiljöer, både sötvatten (limniska) och hav (marina).

Bevarandevärden

Ekologiska system/livsmiljöer och specifika arter som representerar hela den biologiska mångfalden i Sveriges akvatiska miljöer. Bevarandevärden kan inkludera begreppen livsmiljötyper, naturtyper, livsmiljöer, habitat, nyckelbiotoper och ekosystemkomponenter. Preciserade eller prioriterade bevarandevärden avser särskilt skyddsvärda arter eller miljöer.

Biologisk mångfald

Variationsrikedom bland levande organismer i alla miljöer.

Biotopskyddsområde

Litet område med särskilt värdefull naturmiljö som skyddas enligt lag.

Ekologiskt sammanhängande nätverk

Skyddade områden som ligger så att arter kan sprida sig mellan dem.

Ekonomisk zon (EEZ)

Område utanför territorialvattnet där Sverige har särskilda rättigheter till naturresurser.

Funktionellt nätverk

Skyddade områden som tillsammans bidrar till att bevara biologisk mångfald.

GIS-skikt

Digitala kartlager som används för geografisk analys.

Blå-Grön Infrastruktur

Habitat

Livsmiljö, en miljö där en viss växt- eller djurart kan leva och överleva långsiktigt.

Handlingsplan

Styrdokument med mål och åtgärder för ett visst område.

Hydrografi i nätverk (HiN)

Databas över Sveriges sjöar och vattendrag (©Lantmäteriet).

Konnektivitet

Möjlighet för organismer att kunna sprida sig i det marina eller akvatiska landskapet. För att uppnå detta behövs skyddade områden av tillräcklig storlek fördelade över hela det marina/akvatiska landskapet.

Inlandsvatten

Vatten innanför kustlinjen, enligt SCB:s definition. Sjöar och vattendrag på öar i havsvatten räknas också hit.

Limniska miljöer/områden

Sjöar och vattendrag (sötvattenmiljöer). Definieras av geodatalagret Hydrografi i nätverk (HiN ©Lantmäteriet).

Marina miljöer/områden

Havsmiljöer. Definieras av ett geodatalager framtaget av länsstyrelsen, baserat på topografi från Lantmäteriet i samarbete med HaV.

Naturvårdsavtal

Avtal mellan markägare och myndighet om att bevara naturvärden.

Naturvårdsregistret (NVR)

Nationellt register över skyddade områden.

Natura 2000

EU-nätverk av skyddade områden för hotade arter och livsmiljötyper.

Områdesskydd

Formellt skydd av geografiska områden för att bevara natur- och kulturvärden. Inrättas med stöd av nationella skyddsformer, exempelvis nationalpark, naturreservat och Natura 2000. Inkluderar även begreppet OECMs Other Effective Conservation Measures (andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder).

Representativt nätverk

Skyddade områden som speglar den naturliga variationen i miljön.

SCI (Site of Community Importance)

Natura 2000-område av särskilt värde enligt EU.

Skyddade områden

Geografiskt definierade områden som är permanent utpekade, reglerade och förvaltade för att uppnå specifika syften och bevarandemål. I Sverige används begreppet för skyddsformer enligt miljöbalken och för många naturvårdsavtal.

SPA (Special Protection Area)

Natura 2000-område med särskilt skydd för fåglar

10 Referenser

- Berkström C., Sacre E., Bergström U. (2022). Ecological connectivity in marine protected areas in Swedish Baltic coastal waters, A coherence assessment. *Aqua reports* 2022:11.
<https://res.slu.se/id/publ/116612>
- Corell, H. (2017). Hur sprids de marina larverna i Skagerrak? - En konnektivitetsstudie av de djupa områdena. Länsstyrelsen Västra Götaland. Rapport 2017:24.
https://catalog.lansstyrelsen.se/store/13/resource/2017_24
- EU KOM, Europeiska kommissionen (2022). *Criteria and guidance for protected areas designations*. EUROPEAN COMMISSION Brussels, 28.1.2022 SWD(2022) 23 final.
https://environment.ec.europa.eu/system/files/2022-01/SWD_guidance_protected_areas.pdf
- EU KOM, Europeiska kommissionen (2020). *EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030*. Meddelande från kommissionen till europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén. COM(2020) 380. final
https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en
- Faust, E., and Jahnke, M. (2023). *Genetic Baseline of Eelgrass Genetic Diversity and Connectivity in Västra Götaland*. Länsstyrelsen Västra Götaland.
- Faust, E., Rigby, K., Olsson, A., Alenius, B., Moksnes, P.-O., Jahnke, M. (2025). Empowering Regional Conservation: Genetic Diversity Assessments as a Tool for Eelgrass Management. *Mol Ecol* e17656. <https://doi.org/10.1111/mec.17656>
- HaV, Havs- och vattenmyndigheten. (2013). Vägledning - reglering av fiske i marina skyddade områden. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013:13. Hämtat från HaV:
<https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2013-10-14-vagledning---reglering-av-fiske-i-marina-skyddade-omraden.html>
- HaV, Havs- och vattenmyndigheten. (2015). *Analys av skyddade marina områden och handlingsplan för marint områdesskydd*. Regeringsuppdrag M2015/771/Mn.
<https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2015/analys-av-skyddade-marina-omraden-och-handlingsplan-for-marint-omradesskydd-2015.html>
- HaV, Havs- och vattenmyndigheten. (2016a). *Handlingsplan för marint områdesskydd: För genomförande av etappmål till 2020*. (2016). Slutredovisning av regeringsuppdrag M2015/771/Nm. Hämtat från HaV:
<https://www.havochvatten.se/download/18.1a63820415542ed7991d1b9f/1708800059294/handlingsplan-marint-omradesskydd.pdf>
- HaV, Havs- och vattenmyndigheten. (2016b). Fördjupad analys av befintligt nätverk av marina skyddade områden Delredovisning av regeringsuppdrag M2015/771/Mn, Havs- och vattenmyndighetens rapport 2021:12. Hämtat från HaV:

<https://www.havochvatten.se/download/18.1a63820415542ed7991f24d8/1708800060611/fordjupad-analys-av-befintligt-natverk-av-marina-skyddade-omraden.pdf>

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2021a). *Nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragsmiljöer med höga natur- och kulturvärden (2021)*. (u.d.). Hämtat från HaV: https://www.havochvatten.se/download/18.55eea46217e787346e53bac3/1643034996487/Rapport%202021_21.pdf

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2021b). *Nätverk av marina skyddade områden i Sverige - Ramverk och metod för utformning och förvaltning*. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2021:12.

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2022a). *Levande sjöar och vattendrag – Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen 2023*, Rapport 2022:17, 2022. <https://www.havochvatten.se/download/18.beb19a418366a19e1cac9bc/1664802617668/rapport-2022-17-levande-sjoar-och-vattendrag-fu-23.pdf>

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2022b). *Hav i balans samt levande kust och skärgård – Fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen 2023*, Rapport 2022:18, 2022 <https://www.havochvatten.se/download/18.beb19a418366a19e1cacda5/1664803939899/rapport-2022-18-hav-i-balans-samt-levande-kust-och-skargard-fu-23.pdf>

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2024a). *CBD – Konventionen om biologisk mångfald*. . (den 23 08 2024). Hämtat från <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/internationellt-samarbete-och-konventioner/konventioner/cbd---konventionen-om-biologisk-mangfald.html>

HaV, Havs- och vattenmyndigheten (2024b). *Uppdrag att vidareutveckla åtgärdssamordning för avrinningsområden*. Regeringsuppdrag - Havs- och vattenmyndigheten Hämtat från: <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-havs--och-vattenmyndigheten/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/2024/uppdrag-att-vidareutveckla-atgardssamordning-for-avrinningsomraden-2024.html>

HELCOM (2016). *Ecological coherence assessment of the Marine Protected Area network in the Baltic*. Balt. Sea Environ. Proc. No. 148. <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2019/08/BSEP148.pdf> IPBES (2019): *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. sidorna 912-914. 1148 pages. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>

Jahnke, M., Moksnes P.-O., Olsen J. L., Serra Serran., Nilsson Jacobi M., Kuusemäe K., H., Jonsson, P. R. (2020). Integrating genetics, biophysical, and demographic insights identifies critical sites for seagrass conservation. *Ecological Applications* 30(6): e02121. 10.1002/eap.2121.

Jonsson P.R., Moksnes P-O., Corell H., Bonsdorff E., Nilsson Jacobi M. (2020). Ecological coherence of Marine Protected Areas: New tools applied to the Baltic Sea network.

Aquatic Conserv: Mar Freshw Ecosyst. 2020; 30: 743–760.
<https://doi.org/10.1002/aqc.3286>

Länsstyrelserna (2020). *Strategi för skydd och förvaltning av marinamiljöer och arter i Västerhavet*. Länsstyrelsen Västra Götaland, naturavdelningen. Rapportnummer 2020:14

Länsstyrelserna. (2021a). *Plan för marint områdesskydd i Bottniska viken – regionala mål och prioriteringar*.

Länsstyrelserna. (2021b). *Plan för marint områdesskydd i Egentliga Östersjön – regionala mål och prioriteringar*

Moksnes, P.-O, Nilsson Jacobi M, Jonsson, P. R. (2015). *Identifying new areas adding larval connectivity to existing networks of MPAs The case of Kattegat and Skagerrak*. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:24. Hämtat från HaV:
<https://www.havochvatten.se/download/18.2daa1277152c4afdb3067667/1708685454527/rapport-2015-24-identifying-new-areas-adding-larval-connectivity-to-existing-networks-of-mpas.pdf>

Naturvårdsverket (2023). *Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023*. Rapport 7088.
<https://www.naturvardsverket.se/4acc3d/globalassets/media/publikationer-pdf/7000/978-91-620-7088-5.pdf>

Pendleton H. L., Ahmadi G. N., Browman H. I., Thurstan R. H., Kaplan D. M., Bartolino. (2018). Debating the effectiveness of marine protected areas, *ICES Journal of Marine Science*, Volume 75, Issue 3, May-June 2018, Pages 1156–1159, <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsx154>

Sagerman, J. och Thurfjell, H. (2025). *Utvärdering av uppföljning i naturreservatet Gräsö östra skärgård – Inventering av undervattensfloran 2014–2023*. SLU Artdatabanken rapporterar 34. Uppsala: SLU Artdatabanken.

Sagerman, J., Carlson, P. & Thurfjell, H. (In prep.). *Preliminära signalarter för Norrlandskustens grunda vikar*. SLU Artdatabanken rapporterar 3X. Uppsala: SLU Artdatabanken.

Sagerman, J., Westling, A. & Halling, C. (2024). *Förslag till uppföljning för Sveriges marina skyddade områden*. SLU Artdatabanken rapporterar 31. Uppsala: SLU Artdatabanken.
<https://www.slu.se/contentassets/5c6cfa5a026f498c9da07f1439d5df92/forslag-till-uppfoljning-for-marina-skyddade-omraden.2.pdf>

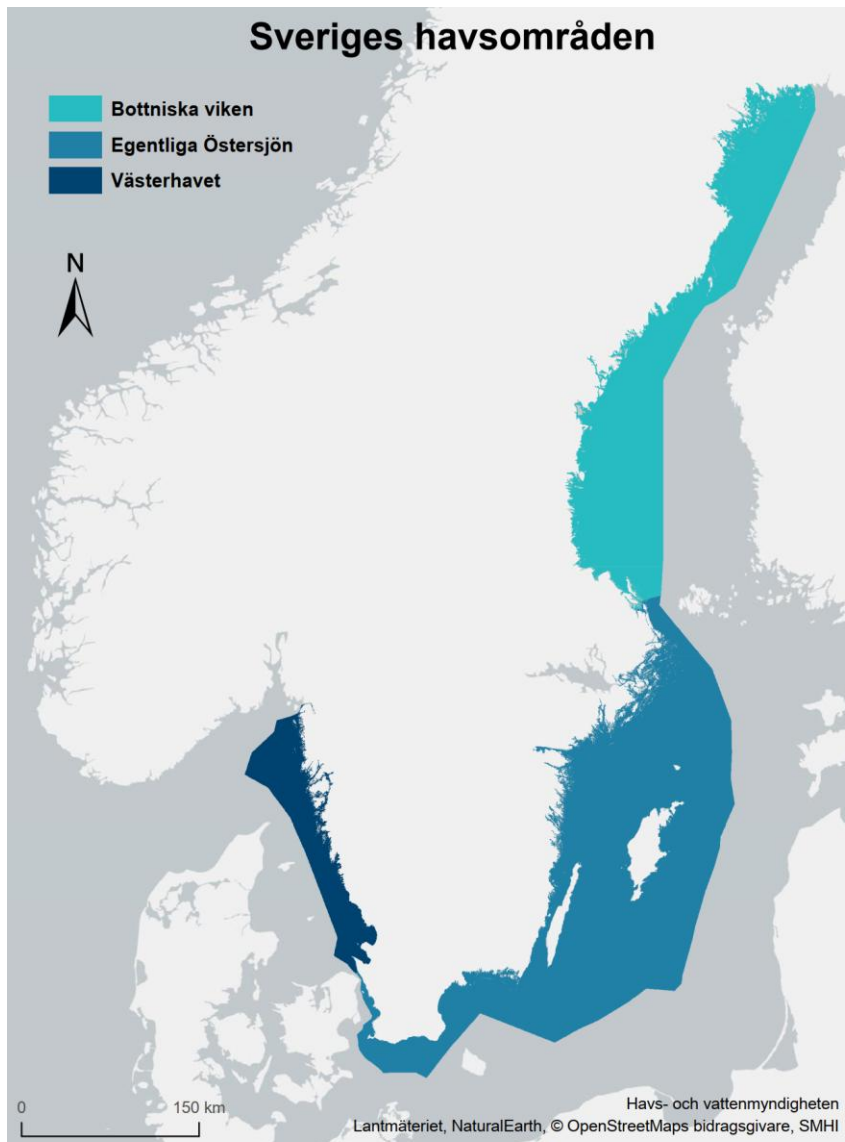
SCB, 2025. *Skyddad natur 2024-12-31 MI 41* Rapport 2025:01.
<https://www.scb.se/publikation/57946>

Svancara, L. K., J. Ree Brannon, M. Scott, C.R. Groves, R.F. Noss and R.L. Pressey. (2005). Policy-driven versus Evidence-based Conservation: A Review of Political Targets and Biological Needs. *BioScience* 55 (11):989-995.

BILAGA 1. Metodik

Geografiska vägval i analysarbetet

De kvantitativa marina analyserna redovisas för tre havsområden: Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet (se Figur 14).

Figur 14, Karta över havsområdena Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet. Gränsen mellan Västerhavet och Egentliga Östersjön går i norra Öresund, ungefär vid Viken–Hornbæk.

Gränsdragningen mellan Egentliga Östersjön och Västerhavet varierar beroende på sammanhanget. Exempelvis havsmiljödirektivets bedömningsområde för Västerhavet inkluderar Öresund till bron och Västerhavsstrategin⁹ sträcker sig ända ner till Falsterbohalvön. I denna redovisning gäller den gräns som fastställts i de svenska havsplanerna för kvantitativa analyser.

⁹ Västerhavsstrategin är en förkortning av [Strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet](#)

Den överensstämmer också med EU:s indelning mellan den marina atlantiska regionen och den marina östersjöregionen.

För kvalitativa analyser om hur väl havet är skyddat, till exempel om nätverket av skyddade områden hänger ihop ekologiskt, fungerar inte indelningen mellan havsområden alltid så bra. Ett exempel är Öresund. Många naturvärden där har starkare koppling till Västerhavet än till Egentliga Östersjön. Därför kan gränsen i norra Öresund vara olämplig i sådana analyser, därför har Öresund inkluderats i Västerhavets bedömning (kapitel 6.3.4) av om nätverket är ekologiskt sammanhängande.

För det limniska områdesskyddet redovisas statusen nationellt respektive länsvis. Optimalt hade varit att redovisa skyddet på avrinningsområdesnivå, eftersom ett funktionellt skydd av sjöar och vattendrag borde genomföras utifrån ett avrinningsområdesperspektiv, vilket även på ett naturligt sätt skulle sy samman områdesskyddsarbetet med åtgärdsarbetet HaV har ett pågående uppdrag att vidareutveckla samordningen av vattenfrågor mellan olika aktörer och förordningar för att underlätta och koordinera åtgärdsarbetet i kust- och avrinningsområden (HaV, 2024b).

Beräkning av arealen skyddade områden

I beräknat den totala arealen marina skyddade områden inkluderas följande skyddsformer från Naturvårdsregistret:

- Nationalparker, naturvårdsområden, biotopskyddsområden och djur- och växtskyddsområden med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön samt marint inriktade naturreservat,
- Natura 2000-områden med utpekade marina naturtyper 1110–1180, 1610–1620, 1630, 1650 och 8330 (SCI) samt de marina arterna 1351, 1364, 1365 och 1938 (sälar och tumlare),
- Natura 2000-områden för fåglar i marin miljö (SPA).

I tidigare rapporteringar har djur- och växtskyddsområden och Natura 2000-områden för fåglar i marin miljö (SPA) inte inkluderats i arealen marina skyddade områden.

I beräkningarna har överlapp mellan skyddsformer tagits bort, om inte annat anges i figurtexten. Endast beslut fram till 2024-12-31 är inkluderade. Marin areal utgår från en så kallad "havsmask" som är ett GIS-skikt. Den bygger på Topo10, en detaljerad kartdatabas från Lantmäteriet, och de senaste gränserna för Sveriges ekonomiska zon (EEZ) och län.

Arealen marina skyddade områden rapporteras regelbundet till EU för att redovisa Sveriges bidrag till att senast år 2030 skydda minst 30%, varav 10% ska vara strikt skyddat. I EU-rapporteringen inkluderas all marin areal som omfattas av formellt områdesskydd, oberoende om skyddsbeslutens syfte¹⁰ är att skydda marina miljöer. I denna redovisning inkluderas endast skyddsbeslut vars syfte är att skydda marina miljöer, vilket betyder att redovisad areal marina skyddade områden är cirka 53 000 hektar mindre eller 0,4 % lägre än i rapporteringen till EU.

¹⁰ Beslut om områdesskydd t ex naturreservat inkluderar vanligen en text som beskriver syftet med skyddet. Äldre skyddsbeslut saknar ofta ett akvatiskt syfte även i de fall skyddet geografiskt omfattar både land- och vattenmiljöer.

Den totala arealen sjöar och större vattendrag samt längd av mindre vattendrag i skyddade områden har baserats på arealer inom följande formella skyddsformer från Naturvårdsregistret:

- Nationalparker, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal och överenskommelse med fortifikationsverket
- Natura 2000-områden (SCI och SPA)

I rapportens beräkningar har överlapp mellan skyddsformer tagits bort, om inte annat anges i figurtexten. Endast skyddsbeslut fram till och med 31 december 2024 redovisas. Till skillnad från beräkningarna av arealen marina skyddade områden är alla skyddsbeslut som innehåller sjöar och vattendrag inkluderade, oberoende om skyddsbeslutens syfte har varit att skydda limniska miljöer. En kvalitativ analys av områdesskyddet av sjöar och vattendrag behöver göras men kräver avsevärt förbättrade kunskaper om förekomsten av limniska värden i skyddade områden. Det skulle innebära mycket arbete då varje område måste bedömas separat och antalet skyddsbeslut som berör limniska miljöer är stort. Notera även att djur- och växtskyddsområden inte är inkluderade i analyserna för limniskt skydd.

Limniska arealer (sjöar och större vattendrag) och längder (större vattendrag och mindre vattendrag, bredd < 6 meter) baserar sig på Hydrografi i nätverk, HiN, ©Lantmäteriet. För små vattenmiljöer saknas detaljerade kartor och arealer har inte beräknats. Det finns en överskattning av längden större vattendrag som är skyddade, eftersom gränserna för en del skyddsbeslut går mitt i vattendrag. I dessa fall räknas vattendraget som skyddat även om bara en del av vattendraget på den sträckan är skyddat.

BILAGA 2. Fiskereglering

Tabell 1 visar exempel på nationell fiskereglering i marina skyddade områden, som har beslutats med HaV:s föreskrifter (HVMFS).

Tabell 1. Fiskeregleringar per län. De flesta har trädde i kraft i oktober 2021.

Område	Län	Skyddsform	Fiskereglering
Västerhavet			
Delar av Kosterhavet (ej Hälsöflaket)	Västra Götaland	Natura 2000, Nationalpark	Förbud mot allt fiske
Hela Västerhavet	VG, Halland, Skåne	-	Förbud mot yrkesfiske av blåmussla
Nidingen	Halland	Natura 2000, Naturreservat	Förbud mot allt fiske (vissa undantag)
Uttersos	Halland	Natura 2000, Naturreservat	Förbud mot nät, ryssjor, landvad
Kungsbackafjorden	Halland	Natura 2000, Naturreservat	Förbud mot nät, ryssjor, landvad
Båtafjordens strandängar	Halland	Natura 2000	Förbud mot nät, ryssjor, landvad
Balgö	Halland	Natura 2000, Reservat	Förbud mot allt fiske (vissa undantag)
Nordvästra Skåne	Skåne	Natura 2000, Reservat	Zonering, förbud mot trål, nät, ryssja, långrev
Område	Län	Skyddsform	Fiskereglering
Egentliga Östersjön			
Sydvästskånes utsjövatten	Skåne	Natura 2000	Begränsningar i garnfiske
Möllefjorden	Skåne	Natura 2000	Begränsning på grunt vatten
Ottenby rev	Kalmar	Natura 2000, Reservat	Förbud mot allt fiske
Vikasgrunden	Östergötland	Naturreservat	Förbud mot bottentrålning
Sankt Anna & Gryt	Östergötland	Natura 2000	Förbud mot bottentrålning
Bråviken	Östergötland	Natura 2000, Reservat	Förbud mot bottentrålning
Svenska Högarna	Stockholm	Natura 2000, Reservat	Förbud mot allt fiske
Bottniska viken			
Bonden	Västerbotten	Natura 2000, Reservat	Förbud mot garn och fasta redskap

EU-fiskereglering har införts för vissa områden genom EU-förordningarna 2017/118 och 2022/303. I tillägg till detta pågår EU-processer där flera områden föreslås bli fiskefria zoner. Här följer en lista:

I Kattegatt omfattas Fladen, Lilla Middelgrund, Stora Middelgrund och Röde bank samt Morups bank för skydd av bland annat tumlare och rev. I Östersjön gäller regleringen Hoburgs Bank och Midsjöbankarna samt Sydvästskaanes utsjövatten för att minska bifångst av tumlare. I Skagerrak gäller det Bratten för att skydda rev och känsliga arter. Pågående EU-processer avser områden där Sverige föreslagit fiskereglering, men beslut ännu inte fattats. Det gäller Balgö och Nordvästra Skånes havsområde i Kattegatt, samt Havet kring Ven, Falsterbohalvöns havsområde, Foteviksområdet, Bunkeflo strandängar, Löddeån, Salvikens strandängar och Lundåkrabukten i Öresund. I Östersjön omfattas Finngrund, Svenska Högarna, Norra Midsjöbanken och Ottenby rev.

Bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen

Av tabell 2 nedan framgår att det i praktiken finns tre marina skyddade områden innanför trålgränsen där bottentrålning bedrivs i någon större omfattning i Västerhavet. I ett av dessa områden har numera bottentrålfiske förbjudits, Balgö. I Egentliga Östersjön bedrivs ingen bottentrålning i de marina skyddade områdena innanför trålgränsen. För de marina skyddade områdena i Bottniska viken var det endast i två områden där medeltråltimmarna överskrider fem timmar per år. Att bottentrålfiske inte bedrivs i alla marina områden där det är tillåtet är dock en nulägesbild som kan komma att förändras beroende på hur regelverket för fiske och fiskbeståndssituationen utvecklas.

Tabell 2. Medeltråltimmar per skyddsområde och redskapstyp. Estimerat från VMS-timmar per år (2013-2017) filtrerat i trålfart. Fartyg med längd ≥ 12 m

Område	Län	Redskapstyp	VMS-timmar
Kosterhavets nationalpark, inklusive Natura - 2000 områdena Kosterfjorden – Väderöfjorden och Koster	Västra Götaland	Räkrålar	7640 h
		Kräft- och fisktrålar	461 h
Gullmars naturreservat inklusive Natura 2000-området Gullmarsfjorden	Västra Götaland	Räkrålar	229 h
Naturreservatet Vrångöskärgården inklusive Natura 2000-området Vrångöskärgården	Västra Götaland	Kräft- och fisktrålar	2 h
Naturreservatet Pater Noster inklusive Natura 2000- området Pater Noster	Västra Götaland	Kräft- och fisktrålar	1 h
Natura 2000- området Nidingen	Halland	Kräft- och fisktrålar	3 h
Natura 2000- området Balgö (delvis innanför trålgränsen)	Halland	Kräft- och fisktrålar	117 h
Falsterbohalvöns havsområde inklusive Falsterbo Foteviken	Skåne	Torskrål	< 1 h

Naturreservatet och Natura 2000- området Kalix yttre skärgård	Norrbotten	Siklöjestrål	20 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Bergöfjärden	Norrbotten	Siklöjestrål Sillbottentrål	26 h 1 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Vargödraget	Norrbotten	Siklöjestrål	4 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Båttöfjärden	Norrbotten	Siklöjestrål	5 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Rödkallen SörÅspen	Norrbotten	Siklöjestrål	2 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Bådan	Norrbotten	Siklöjestrål	2 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Vargön	Norrbotten	Siklöjestrål	2 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Björn	Norrbotten	Siklöjestrål	< 1 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Kluntarna	Norrbotten	Siklöjestrål	< 1 h
Naturreservatet och Natura 2000- området Holsteröarna	Norrbotten	Siklöjestrål	< 1 h
Natura 2000- området Sydostbrotten (del av naturreservatet Örefjärden Snöanskärgården)	Västerbotten	Sillbottentrål	< 1 h